

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma

Taru Heino

VUOROVAIKUTUSTA PEREHDYTYKSEEN – PEREHTYJÄT
OSALLISIKSI KEHITTÄMISTYÖHÖN

Opinnäytetyö
Toukokuu 2017

OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2017
Sosiaalialan koulutusohjelma

Tikkarinne 9
80220 JOENSUU
(013) 260 600

Tekijä
Taru Heino

Nimeke
Vuorovaikutusta perehdytykseen – perehtyjät osallisiksi kehittämistyöhön

Toimeksiantaja
Päiväkoti Apila

Tiivistelmä

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää Joensuussa sijaitsevan yksityisen Päiväkoti Apilan perehdyttämistä. Tarkoituksena kehittämisessä oli, että kunkin perehtyjän osaamista ja kehittämistarpeita voitaisiin hyödyntää perehdytyksen aikana. Tavoitteena tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä oli valmistaa sähköinen perehdytysmateriaali, joka koostui päiväkodin toimintaa käsittelevistä tietosivuista, perehdyttämisen muistilistasta ja perehtyjille suunnatusta kyselylomakkeesta. Perehdytysmateriaalin valmistukseen osallistettiin päiväkodin henkilökunnan lisäksi myös perehtyjä sekä päiväkodin lapsia.

Opinnäytetyöprosessi eteni kehittämistoiminnan konstruktivistista mallia mukaillen. Tiedonkeruu perehdytysmateriaalin valmistamiseksi toteutettiin osallistuvan, strukturoidun havainnoinnin sekä päiväkodin henkilöstölle ja perehtyjille suunnattujen teemahaastattelujen avulla. Tämän lisäksi päiväkodin lapset saivat kertoa ajatuksiaan kasvattajien toiminnasta päiväkodissa aihesadutuksen kautta.

Perehdytysmateriaalin arviointiin osallistettiin Päiväkoti Apilan omistajien lisäksi myös perehtyjä. Materiaali koettiin visuaalisesti kiinnostavaksi, sopivan tiiviiksi sekä sisällöltään tarkoituksenmukaiseksi. Lisäksi sen koettiin auttavan perehtyjä pohtimaan omaa työskentelyään sekä oppimismotivaatiota. Jatkossa perehtyjien toiveita voitaisiin kartoittaa vieläkin tarkemmin, jotta perehdytyksessä voitaisiin keskittyä heidän tarpeisiinsa.

Kieli
suomi

Sivuja 83
Liitteet 4
Liitesivumäärä 26

Asiasanat

varhaiskasvatus, osallisuus, kehittämistyö, vuorovaikutuksellinen perehdyttäminen

THESIS
May 2017
Degree Programme in Social Services

Tikkarinne 9
80220 JOENSUU
FINLAND
+358 13 260 600

Author
Taru Heino

Title
Interaction to Orientation – Trainees Involved in the Developing Process

Commissioned by
Apila Kindergarten

Abstract

The purpose of this thesis was to develop the orientation process in a private kindergarten, Apila, located in Joensuu. The aim was to utilize the knowledge and development needs of the new employees in an orientation process. The result of this thesis was to develop e-orientation material which consists firstly of information pages about working in the kindergarten, secondly a questionnaire and, thirdly, a checklist about orientation. The owners of the kindergarten, children and possible trainees were involved in the making process of the material.

The process of this thesis proceeded by adapting the constructivist model of developmental activity. Data collection was accomplished by using structured involved observation, and theme interviews. In addition, children of the kindergarten got to tell their opinions about the roles of educators through storytelling method.

The owners of the kindergarten and possible trainees were involved in the evaluation process of the material. The material was seen to be visually interesting, suitably short and the content appropriate. In the future, the needs of the new employees should be examined so the orientation could focus more on those needs.

Language

Finnish

Pages 83

Appendices 4

Pages of Appendices 26

Keywords

early childhood education, participation, development work, interactive orientation

Sisältö

Tiivistelmä

Abstrakti

1	Johdanto	5
2	Varhaiskasvatusta ohjaavat tekijät	7
2.1	Yksityinen varhaiskasvatus	9
2.2	Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt	10
2.3	Varhaiskasvatuksen arki	12
2.4	Kasvattajat varhaiskasvatuksen toteuttajina	14
3	Uuden työntekijän perehdyttäminen	17
3.1	Perehdyttäminen varhaiskasvatuksessa	17
3.2	Perehdyttäminen käytäntönä	19
3.3	Perehdyttämistä ohjaava lainsäädäntö	21
3.4	Vuorovaikutusta perehdytykseen	23
4	Perehdytyksestä aikaisemmin tehtyjä opinnäytetöitä	25
5	Opinnäytetyön lähtökohdat	26
5.1	Opinnäytetyön tarve ja toimeksiantaja	26
5.2	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite	28
6	Opinnäytetyöprosessin eteneminen	28
7	Perehdytysmateriaalin valmistaminen	31
7.1	Tarpeen määrittelystä suunnitelman kirjoittamiseen	31
7.2	Havainnoinnilla tietoa Päiväkoti Apilan arjesta	32
7.3	Perehdytysmateriaaliin liittyvien toiveiden kartoittaminen teemahaastattelujen avulla	35
7.4	Haastateltavien toiveet materiaaliin liittyen	36
7.5	Lapset osallisiksi kehittämistyöhön	38
7.6	Perehdytysmateriaalin tarkistus ja viimeistely	40
7.7	Valmis tuotos	42
8	Pohdinta	43
8.1	Kokonaisprosessin ja perehdytysmateriaalin arviointi	43
8.2	Tulosten tarkastelu ja tuotoksen merkitys	47
8.3	Ammatillinen kasvu sekä oppimiskokemukset	49
8.4	Luotettavuus ja eettisyys	51
8.5	Jatkotutkimus- ja kehittämisideat	53
	Lähteet	54

Liitteet

Liite 1	Teemahaastattelurungot
Liite 2	Havainnointilomake
Liite 3	Lupakyselyt lasten huoltajille sekä haastateltaville
Liite 4	Perehdytysmateriaali

1 Johdanto

Toiminnallinen opinnäytetyöni keskittyy varhaiskasvatuksen kentällä tehtävään perehdytykseen. Perehdyttäminen koskettaa jokaista yritystä ja kaikkia työntekijöitä heidän vaihtaessa työpaikkaa tai työnkuvaansa. Perehdyttämisen nähdäänkin olevan yritysten toiminnan ytimessä. (Kjelin & Kuusisto 2003, 9.) Perehdyttämällä tavoitellaan työntekijän tunnetta uuteen työyhteisöönsä kuulumisesta. Laajimmillaan sen nähdään kehittävän tulokkaan lisäksi myös vastaanottavaa työyhteisöä ja yritystä. (Kupias & Peltola 2009, 17–19.) Varhaiskasvatuksessa henkilöstön koulutus on puolestaan yksi tärkeimmistä tekijöistä laadukkaana varhaiskasvatuksen toteutumisessa (Heinonen, Iivonen, Korhonen, Lahtinen, Muuronen, Semi & Siimes 2006, 30). Onkin varmistettava, että myös uudet työntekijät omaksuvat ammatillisesti perustellut, lapsia ja lapsuutta arvostavat työtavat (Järvinen & Mikkola 2015, 61).

Opinnäytetyön tarkoituksena on ollut kehittää Joensuussa toimivan yksityisen Päiväkotin Apilan perehdyttämistä. Kehittämisen tarkoituksena on ollut, että päiväkotiin tulevat sijaiset ja harjoittelijat voisivat osallistua entistä paremmin perehdytykseen ja että heidän aikaisempi osaaminen sekä henkilökohtaiset kehittämistarpeet otettaisiin huomioon perehdytystä toteutettaessa. Perehdytyksessä tärkeää onkin, että uusi työntekijä voi tuoda näkyväksi aikaisempaa osaamistaan sekä kokemuksiaan. Aikaisemman osaamisen tunnistaminen voi toimia liikkeellepanevana voimana uuden oppimisessa. (Kupias & Peltola 2009, 127.)

Opinnäytetyön tavoitteena on ollut valmistaa sähköinen perehdytysmateriaali, joka vastaa perehdytystarpeisiin ja toiveisiin huomioiden myös päiväkodin omistajien mielestä merkitykselliset asiat. Tavoitteeseen on pyritty osallistamalla perehdyttäjiä materiaalin valmistukseen. Materiaalin tavoitteena on ollut myös mahdollistaa Päiväkotin Apilan omistajille päiväkotiinsa tuleviin sijaisiin ja harjoittelijoihin tutustumisen aikaisempaa paremmin. Valmistunut materiaali koostuu päiväkodin toimintaan liittyvistä tietosivuista, perehdytyskyselylomakkeesta ja perehdytyksen muistilistasta. Valmistusprosessiin on

osallistettu myös päiväkodin lapsia tuoden näkyväksi heidän ajatuksiaan kasvattajien toiminnasta opinnäytetyön tuotoksessa.

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Joensuun Siihtalassa sijaitseva yksityinen Päiväkotikoti Apila. Päiväkotikoti on pieni ja kodinomainen ja siellä työskentelee päiväkodin kaksi omistajaa. Vuosittain heidän päiväkodissaan toimii sijaisia ja harjoittelijoita. Tämän vuoksi he kokivat tarvitsevansa perehdytysmateriaalia. Opinnäytetyön kohderyhmänä toimivatkin päiväkotiin tulevat sijaiset ja harjoittelijat. Opinnäytetyöprosessi toteutui toukokuun 2016 ja huhtikuun 2017 välisenä aikana. Opinnäytetyön aikana yhteistyö eri toimijoiden kanssa on ollut merkittävässä roolissa.

Opinnäytetyöni teoreettisessa osuudessa käsittelen varhaiskasvatusta, sitä ohjaavia tekijöitä, varhaiskasvatuksen arkea ja kasvattajan roolia siinä. Lisäksi esittelen yksityistä päivähoitoa. Teoriaosiossa pureudun myös perehdyttämiseen ja sitä ohjaavaan lainsäädäntöön. Esittelen myös muita perehdyttämiseen liittyviä opinnäytetöitä. Opinnäytetyöprosessikuvauksessa esittelen prosessin etenemistä, vaiheita, toimijoita ja menetelmiä. Kuvaan, kuinka perehdytysmateriaalin sisältö rakentui havainnoinnin, teemahaastattelujen ja Päiväkotikotien omistajien kanssa käytyjen keskustelujen kautta. Lisäksi kerron, millä tavalla lapsia osallistettiin kehittämistyöhön. Kuvailen myös sitä, kuinka valmistunutta tuotosta arvioitiin ja minkälaista palautetta arvioinnin aikana saatiin. Lopuksi vielä pohdin opinnäytetyön tarpeellisuutta, omaa ammatillista oppimistani sekä jatkotutkimus- ja kehittämisisideoita, joita opinnäytetyöprosessin aikana syntyi.

Opinnäytetyöni vastaa Päiväkotikotien tarpeeseen saada toimiva perehdytysmateriaali päiväkodin käyttöön, perehdytyksen tueksi. Päiväkodin henkilökunnalle materiaali on tarpeellinen heidän tutustuessaan paremmin päiväkotiansa tuleviin sijaisiin ja opiskelijoihin. Tämän lisäksi sen avulla he voivat välittää päiväkodissa toimimisen kannalta merkityksellistä tietoa perehdyttäjille. Materiaalin avulla myös kunkin perehdyttäjän kannalta olennaisiin asioihin keskittyminen mahdollistuu. Lisäksi opinnäytetyöni tuotoksella pyritään vastaamaan perehdyttäjien toiveisiin ja tarpeisiin perehdytykseen liittyen.

2 Varhaiskasvatusta ohjaavat tekijät

Varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista pedagogiikkaan painottuvaa toimintaa. Sen kokonaisuuden muodostavat hoito, kasvatus ja opetus. (Opetushallitus 2016, 8.) Tästä kokonaisuudesta puhutaan myös termillä *educare*¹. Suomalaisessa varhaiskasvatuksessa tämänkaltainen kokonaisvaltainen lähestymistapa korostuu ja esimerkiksi Kalliala (2012) pitää sitä yhtenä sen vahvuuksista. Myös Koivunen (2009) näkee, että nämä kolme tehtävää ovat varhaiskasvatuksen ydintehtäviä. Lähtökohtana on, että hoidon, kasvatuksen ja opetuksen erottaminen toisistaan ei ole perusteltua. Sen sijaan nähdään, että lapsella on mahdollisuus oppia kaiken toiminnan aikana. Käytännössä tämän voidaan katsoa tarkoittavan esimerkiksi sitä, että sama instituutio, päiväkotiki tai perhepäivähoito tarjoaa lapselle kaiken sen, mitä hän tarvitsee. Toisaalta laajemmin tarkasteltuna varhaiskasvatus pitää sisällään myös vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön, verkostotyön ja lastensuojelun tukitoimen. (Kalliala 2012, 20–21; Roos 2016, 52; Koivunen 2009, 11.)

Valtakunnallisella tasolla varhaiskasvatusta ohjaavat velvoitteet pohjautuvat Suomen perustuslakiin, varhaiskasvatustalakiin, päivähoitosta annettuun asetukseen ja valtakunnallisiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden avulla pyritään tukemaan ja ohjaamaan varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä. Lisäksi niiden kautta pyritään edistämään laadukkaan sekä yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteutumista koko maassa. Varhaiskasvatusta toteutettaessa on myös huomioitava erilaiset muusta lainsäädännöstä ja kansainvälisistä sopimuksista tulevat velvoitteet, kuten YK:n lapsen oikeuksien sopimus. Esiopetusta ohjaa esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. (Opetushallitus 2016, 8, 14–15.)

Paikallisella tasolla varhaiskasvatusta ohjaa paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma. Tämän lisäksi jokaiselle varhaiskasvatukseen

¹ *Educare*-termi tulee englanninkielisistä sanoista *education* (opetus) sekä *care* (hoiva) (Roos 2016, 52).

osallistuvalla lapsella on laadittava henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. (Opetushallitus 2016, 9–10.) Niin valtakunnallisesti, paikallisesti kuin lapsille yksilöllisestikin tehtävien varhaiskasvatussuunnitelmien laatimisessa on huomioitava lapsen oikeuksien sopimuksessa turvatut oikeudet, sekä muut lasten oikeudet. Lapsen etu onkin ensisijainen harkintaperuste suunnitelmista päätettäessä. (Heinonen ym. 2016, 79.)

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on lapsen kokonaisvaltaisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistäminen yhteistyössä huoltajien kanssa. Huoltajilla tulisi olla mahdollisuus osallistua päivähoiton toiminnan sekä kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun ja kehittämiseen. Yhtenä varhaiskasvatuksen tehtävänä on myös tukea huoltajia kasvatustyössään. Toisaalta varhaiskasvatuksen vaatimus kasvatuskumppanuudesta herättää myös ristiriitaisia ajatuksia. Kun perheiden osallisuus ja tukeminen ovat nousseet yhä keskeisemmiksi varhaiskasvatuksessa, on se herättänyt hämmästelyä siitä, onko työn kohteena lapsen sijaan perhe, vai kenties molemmat. Marjatta Kalliala (2012) kirjoittaa, että esimerkiksi varhaiskasvatusasiantuntijat Risto Keskinen ja Jarmo Lounassalo (2001) sekä varhaiskasvatuksen tutkija Jarmo Kinos (1997) ovat tuoneet esiin, että perhetyön korostaminen voi vaikuttaa lamaannuttavasti varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuksen nähdään yleisesti kuitenkin ehkäisevän syrjäytymistä edistäen samalla lasten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista. Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot lisäävät lasten osallisuutta ja toimijuutta yhteiskunnassa. (Opetushallitus 2016, 14–15, 33; Mikkola & Nivalainen 2009, 11; Marjatta Kalliala 2012, 91.)

Nykypäivänä lasten osallisuus onkin nostettu osaksi varhaiskasvatusta. Kiinnostus lasten osallisuutta sekä toimijuutta kohtaan on lisääntynyt niin varhaiskasvatuspolitiikassa, kenttätöissä kuin varhaiskasvatus- ja lapsuustutkimuksessakin. Lapsilähtöisen pedagogiikan voidaan nähdä olevan yksi suomalaisen varhaiskasvatuksen tärkeimmistä laatuksista. Lasten osallisuus päivähoiton arjessa toteutuu vuorovaikutuksessa toisiin lapsiin sekä aikuisiin. Osallisuuden toteutumisessa olennaista on lapsen oma kokemus kuulluksi ja ymmärretyksi tulemisesta. Kasvattaja voi omalla toiminnallaan

edistää lasten osallisuutta. Hänen tulee suhtautua myönteisesti ja kannustavasti lasten esittämiin ideoihin ja aloitteisiin, ottaen lapset mukaan päätöksen tekoon. Pienten lasten osallisuus alkaa heidän mukanaolostaan, kuulluksi tulemisesta sekä valinnan mahdollisuuksista. Tavoitteena lasten osallisuudelle on, että he olisivat mukana vaikuttamassa toiminnan suunnittelussa, päätöksenteossa, toimeenpanossa ja arvioinnissa. (Järvinen & Mikkola 2015, 13, 17; Roos 2016, 52; Turja 2011, 24, 31–32.) Jotta lasten osallisuus varhaiskasvatuksen arjessa toteutuisi, on merkittävää keskittyä siihen, millaisia pedagogisia välineitä sekä keinoja sen kehittämiseksi käytetään (Leinonen 2014, 16).

Pedagogisen toiminnan toteuttamista luonnehtii kokonaisvaltaisuus. Varhaiskasvatuksessa toteutettavan pedagogisen toiminnan tavoitteena on edistää lasten oppimista, hyvinvointia ja laaja-alaista osaamista. Pedagoginen toiminta tarvitsee toteutuakseen lasten sekä kasvattajien välistä vuorovaikutusta ja yhteistä toimintaa. Lasten omaehtoinen toiminta yhdessä henkilöstön suunnitteleman sekä lasten ja henkilöstön yhdessä ideoiman toiminnan kanssa täydentävät toisiaan. Toiminnan suunnittelun lähtökohtana ovat lapsista lähtöisin olevat mielenkiinnonkohteet, tarpeet ja heidän kasvuympäristöönsä liittyvät merkitykselliset asiat. (Opetushallitus 2016, 36.)

2.1 Yksityinen varhaiskasvatus

Varhaiskasvatusta toteutetaan niin päiväkodissa, perhepäivähoidossa kuin myös esimerkiksi leikki- tai kerhotoimintana. Yksityiseksi varhaiskasvatus määritellään silloin, kun lapsen varhaiskasvatusta tuottaa korvausta vastaan yksityinen henkilö, yhteisö, säätiö tai julkisyhteisön perustama liikeyritys. Yksityisesti ja kunnallisesti järjestettävää varhaiskasvatusta ohjaavat samat säädökset ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Varhaiskasvatuslain lisäksi lasten yksityiseen varhaiskasvatukseen sovelletaan yksityisistä sosiaalipalveluista annettua lakia. Yksityiseen varhaiskasvatukseen liittyvät tehtävät sekä toimivalta kuuluvat puolestaan opetus- ja kulttuuriministeriölle. (Opetushallitus 2016, 14; Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973/36.) Yksityistä varhaiskasvatusta voi tarjota niin

päiväkoti-, perhepäivä- kuin ryhmäperhepäivähoitonakin (Päivähoitopalvelu Oy 2013).

Yksityistä varhaiskasvatusta järjestävien tahojen on laadittava omavalvontasuunnitelma. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) voi antaa määräyksiä siitä, mitä omavalvontasuunnitelman tulisi sisältää, kuinka se tulisi laatia ja kuinka sitä seurataan (Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 922/2011). Omavalvonta nähdään palveluntuottajan työkaluna, jonka avulla mahdollistetaan palveluiden laadun kehittäminen ja seuranta. Omavalvonnan tueksi laaditun suunnitelman avulla pyritään tunnistamaan, ehkäisemään ja korjaamaan sellaisia epäkohtia, jotka mahdollisesti voisivat riskeerata palvelun onnistumisen. Sen tehtävänä on lisäksi kertoa asiakkaille, millä tavalla yksikössä palvelun laatua sekä asiakasturvallisuutta varmistetaan. (Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto 2016.)

2.2 Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt

Oppimisympäristön tulee varhaiskasvatuksessa olla kehittävä, terveellinen ja turvallinen. Päivähoidon turvallisuus sisältää henkilöstön, lasten ja muiden henkilöiden, kuin myös tilojen ja toimintavälineidenkin turvallisuuden. Turvallinen ympäristö tarjoaa puitteet rauhallisen, varhaiskasvatusta tukevan ilmapiirin luomiseen. Oppimisympäristön tulisi myös edistää lapsen oppimista ja innostaa häntä leikkimään, tutkimaan, liikkumaan, toimimaan ja ilmaisemaan itseään. Varhaiskasvatuksen oppimisympäristö sisältää fyysisen ulottuvuuden lisäksi myös psyykkisen ja sosiaalisen osa-alueen. Oppimisympäristöillä tarkoitetaan kaikkia niitä tiloja, välineitä, käytäntöjä, yhteisöjä sekä tarvikkeita, jotka jokainen osaltaan tukevat lasten kehitystä, vuorovaikutusta ja oppimista. (Opetushallitus 2016, 16, 31; Saarsalmi 2008, 3, 13.) Opinnäytetyössäni viittaan varhaiskasvatuksen oppimisympäristöön myös toimintaympäristö-käsitteellä.

Fyysinen ympäristö koostuu kaikista niistä konkreettisista sekä rakenteellisista tekijöistä, joissa lapsi päivähoidossa toimii. Fyysinen ympäristö viestii niistä

käsityksistä, jotka päiväkodissa vallitsevat lapsiin, lapsuuteen ja varhaiskasvatukseen liittyen. Tämä siksi, että usein aikuiset päättävät siitä, millaisia asioita päiväkodissa on. Toiminnallisella toimintaympäristöllä viitataan puolestaan siihen toiminnalliseen ympäristöön, joka tarjoaa lasten toiminnalle sekä kehitykselle suotuisat puitteet. Toiminnallista ympäristöä suunniteltaessa on kiinnitettävä huomiota esimerkiksi visuaalisiin- sekä auditiivisiin ärsykkeisiin ja ryhmän eriyttämiseen. Tavarointa olisi hyvä pitää lasten ulottuvilla ja niitä tulisi vaihtaa ajoittain. Huoneiden seinillä ei puolestaan saisi olla liikaa ärsykejä. Lapsia tulisi sijoittaa eri huoneisiin melutason vähentämiseksi ja toiminnan apuna tulisi käyttää esimerkiksi kuvia. Psyykinen toimintaympäristö rakentuu puolestaan tilassa sekä tilanteissa vallitsevasta ilmapiiristä ja tunneilmastosta, kun taas sosiaalinen toimintaympäristö pitää sisällään ryhmän sisäisen toiminnan, ryhmän dynamiikan, tilassa olevien ihmisten väliset suhteet ja vuorovaikutuksen. (Koivunen 2009, 179–180, 182–183, 186; Kalliala 2012, 212.)

Jotta oppimisympäristö kannustaisi lasta leikkimään, tutkimaan, liikkumaan, toimimaan ja ilmaisemaan itseään, on sen rakentamisessa huomioitava toiminnalliset sekä esteettiset ulottuvuudet. Niikko & Korhonen (2014) tuovat artikkelissaan esiin, että kun varhaiskasvatustympäristöä on muutettu esimerkiksi asettamalla materiaaleja ja välineitä lasten saataville, ovat heidän mahdollisuutensa itseohjautuvuuteen, itseään kiinnostavien asioiden toteuttamiseen ja itsenäiseen toimintaan lisääntyneet. Hyvin rakennettu ympäristö huomioi lasten turvallisuuden ja kaikki lasten hyvinvointiin ja terveyteen liittyvät seikat. (Stakes 2005, 18; Kalliala 2012, 215; Niikko & Korhonen 2014, 134.)

Oppimisympäristöjä tulisi kehittää, jotta varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet saavutettaisiin ja tuettaisiin lasten terveen itsetunnon rakentumista sekä sosiaalisten ja oppimisen taitojen kehittymistä. Oppimisympäristöjen kehittämisessä tulisi myös ottaa huomioon yhdenvertaisuuden sekä sukupuolten tasa-arvon edistäminen. Ympäristöjen suunnitteluun ja rakentamiseen tulisi lisäksi osallistaa myös lapsia. (Opetushallitus 2016, 31–32.) Toimintaympäristöjä arvioitaessa tulisi pohtia sitä, millainen tekeminen on ympäristössä mahdollista, mihin lapset kiinnittävät huomiota, millä tavalla lasten ikä sekä kehitystarpeet on

huomioitu ja kuinka ympäristö tukee myös eri kulttuureista tulevia lapsia. Kun oppimisympäristö on taitavasti rakennettu, huolellisesti hoidettu sekä ajoittain uudistettu, auttaa se lapsia valitsemaan, itsenäistymään, ottamaan vastuuta ja ottamaan haltuun omaa oppimistaan. (Kalliala 2012, 212, 216.)

2.3 Varhaiskasvatuksen arki

Varhaiskasvatuksen ympäristöt nähdään yhdeksi lapsuuden keskeisimmistä ympäristöistä. Suurin osa suomalaisista lapsista viettää varhaiskasvatuksessa merkittävän osan lapsuusvuosistaan. Arjen ympäristönä varhaiskasvatusympäristö on lapsille hyvin sosiaalinen. Varhaiskasvatuksen arjen katsotaan muotoutuvan puolestaan erilaisten toimintatapojen ja rutiinien varaan. (Puroila & Estola 2012, 3; Roos 2016, 52.) On kuitenkin muistettava, että vaikka varhaiskasvatuksen arki koostuukin tietyistä rutiineista, on se jokaiselle lapselle yksilöllinen (Reunamo 2007, 29). Rutiinit kuitenkin luovat lapsille ymmärrystä ympärillä olevasta maailmasta edistäen samalla lasten kasvua ja kehitystä. Rutiinien avulla lapsi kykenee muodostamaan tutuista tapahtumista itselleen mielekkään kokonaisuuden. Tämä puolestaan edistää lapsen ymmärrystä ajankulusta sekä lisää perusturvallisuutta. (Matilainen 2008, 23.) Lasten turvallisuudentunteen lisäämiseksi ja levottomuuden vähentämiseksi olisikin suotavaa, että rakenteeltaan samanlaiset vaiheet seuraisivat toisiaan päivittäin, tutussa järjestyksessä (Koivunen 2009, 62). Toisaalta Järvinen ja Mikkola (2015, 52) tuovat esiin, että joustoakin varhaiskasvatuksen arjessa tarvitaan, jotta muuttuviin tilanteisiin on mahdollista reagoida vaivatta.

Varhaiskasvatuksen arjen katsotaan yleisesti sisältävän ulkoilua, perushoitoa, ruokailu- ja ohjaustilanteita ja vapaata leikkiä. Lisäksi lepo ja siirtymätilanteet lukeutuvat osaksi arkea. (Reunamo 2007, 30; Mikkola & Nivalainen 2009, 30.) Etenkin leikillä on keskeinen asema varhaiskasvatuksessa. Sen nähdään liittyvän lapsen kehitykseen ja oppimiseen. Erityisesti varhaisvuosina leikin merkitys on valtava. Sen merkitys sekä erilaiset tasot jäävät kuitenkin huomiotta, jos leikillä nähdään pyrittävän ainoastaan aikuisuudessa tarvittavien tietojen ja taitojen harjoitteluun. Kasvattajat eivät saisikaan nähdä leikkiä ainoastaan oppimisena.

Leikin tärkein merkitys on viime kädessä itse leikki. Suomessa leikkiä arvostetaan varhaiskasvatuksen lähtökohtana. Luovalla leikillä on merkitystä lasten luovuuden, mielikuvituksen ja tunteiden kehittämisessä. Lisäksi leikki saattaa olla ainoa väylä lapsille vaikuttaa ja käyttää valtaa vapaasti. Kasvattajillakin on kuitenkin roolinsa leikin toteutumisessa. He toimivat leikissä edellytysten luojina, havainnoitsijoina sekä osallistujina. Jos arki on suunniteltu liian tarkasti, ei omaehtoiselle, tutkivalle ja kokeilevalle leikille riitä tarpeeksi aikaa. (Kalliala 2012, 204–206; Järvinen & Mikkola 2015, 46, 48.)

Edellä mainittujen tekijöiden lisäksi myös erilaiset ristiriitatilanteet nähdään kuuluvan osaksi päivähoiton arkea (Roos 2015, 115). Erityisesti vapaan leikin aikana konfliktitilanteet ovat hyvin tavallisia. Näiden tilanteiden selvittämisessä lapset tarvitsevat oman toiminnan ohjausta, tukea leikkitaitoihinsa, rajojen asettamista ja ohjausta keskittymiseen. (Koivunen 2009, 123.) Ristiriitatilanteissa aikuisen tulisi auttaa niiden selvittelyä. Hänen tulisi kuunnella kaikkia osapuolia sekä varata paljon aikaa tilanteen selvittämiseen. Lapsille on tärkeää opettaa riitely-, sopimis- ja ryhmätaitoja. (Cacciatore 2007, 115.)

Varhaiskasvatuksen arki täyttyy usein aikuisten järjestämistä tapahtumista, joilla pyritään tavoitteellisesti edistämään lasten oppimista. Aikuisilla ja lapsilla on kuitenkin toisistaan eroava tapa lähestyä päiväkodin arkea. Siinä missä aikuiset keskittyvät lasten oppimisen sekä kehittymisen tukemiseen, pohjautuu lasten tulokulma vertaistoimintaan. (Roos 2016, 62.) Ystävyys- ja vertaissuhteet rakentavat lasten välistä yhteisöllisyyttä päiväkodin arjessa (Juutinen 2015, 170). Roosin (2015) toteuttamassa väitöstutkimuksessa selvisikin, että lasten näkökulmasta päiväkodin arjessa korostuivat erityisesti ystävät ja leikki. Vertaissuhteissa toimimisen lisäksi aikuisten järjestämä toiminta koettiin mielekkääksi. Lasten kertomuksista havaittiin, että päiväkodin arjen nähtiin rakentuvan vertaisten parissa toimimisen ja aikuisten ohjaaman toiminnan muodostamasta kokonaisuudesta. (Roos 2015, 158–159.)

Arjen olisi varhaiskasvatuksessa toteuduttava kiireettömästi ja joustavasti, jotta kunkin lapsiryhmän ikä- ja kehitystaso olisi mahdollista huomioida. Kun arki on suunniteltu ja järjestetty hyvin, on lasten helpompi toimia ryhmässä. Arjen

toimivuuden kannalta on myös merkityksellistä, että työyhteisö pysähtyy ajoittain pohtimaan arjen sujumista, sillä uusia toimintakulttuureita luodaan puhumalla ja sopimalla työtavoista. (Mikkola & Nivalainen 2009, 50; Järvinen & Mikkola 2015, 52, 60.)

2.4 Kasvattajat varhaiskasvatuksen toteuttajina

Kasvattajien koulutus sekä työkokemus luovat perustan varhaiskasvatukselle (Koivunen 2009, 119). Haasteena henkilöstön osaamiselle on kuitenkin varhaiskasvatuslain asettamat tavoitteet. Jotta lain määrittämät tavoitteet saavutettaisiin, tulee henkilöstön ymmärtää ne syvällisesti. Lisäksi heillä on oltava ammattitaitoa muuttaa ne arkisiksi käytännöiksi. (Karila 2016, 36.) Kasvattajien yhteinen tehtävä on tukea lasten kasvua ja kehitystä, edistää heidän oppimistaan, tukea vanhemmuutta sekä kotikasvatusta ja huolehtia hoito-, hoiva- ja huolenpitotehtävistä (Sarvimäki & Siltaniemi 2007, 44). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan henkilöstön tehtävänä on myös luoda luottamuksellinen suhde lapseen pitäen säännöllisesti yhteyttä hänen huoltajiinsa (Opetushallitus 2016, 18).

Varhaiskasvatus nähdään moniammatilliseksi tiimityöksi (Sarvimäki & Siltaniemi 2007, 44). Suomalaisessa varhaiskasvatuksessa moniammatillisuus ja korkeasti koulutettu henkilöstö nähdäänkin yhdeksi sen ominaispiirteistä. Toisaalta moniammatillisuuteen liittyy myös haasteita. Varhaiskasvatuksen tavoitteet sekä tehtävät keskittyvät yhä enemmän kasvatukseen ja opetukseen. Samaan aikaan pedagogisen koulutuksen saaneiden lastentarhanopettajien määrä on kuitenkin vähentynyt. Tämän lisäksi suomalaisessa varhaiskasvatuksessa on melko yleistä tulkita moniammatillisuutta niin, että vastuut, työtehtävät ja velvoitteet eivät ole yhteydessä ammatilliseen koulutukseen tai osaamiseen, vaan pikemminkin työvuoroihin. (Karila 2016, 38–39.) Moniammatillisuus nähdäänkin laadukkaana varhaiskasvatuksen voimavaraksi silloin, kun kaikkien työntekijöiden osaaminen on käytössä sekä vastuut, tehtävät ja ammattiroolit toteutuvat tarkoituksenmukaisella tavalla (Opetushallitus 2016, 17).

Kasvattajien vastuulla on myös luoda päivähoitossa myönteinen, leikkiin, tutkimiseen ja oppimiseen innostava ilmapiiri. Jokaisen lapsen tulisi kokea olevansa tärkeä ja ainutlaatuinen. (Järvinen & Mikkola 2015, 42.) Osa kasvattajien työtä on myös leikkiympäristön tietoinen luominen, ylläpitäminen ja uudistaminen (Kalliala 2012, 215). Myönteistä tunneilmastoa rakennetaan muun muassa leikin kautta lisääntyvällä yhteisöllisyydellä. Myönteinen ilmapiiri edistää puolestaan lasten oppimista ja hyvinvointia. (Opetushallitus 2016, 39.) Jotta myönteistä kasvun ilmapiiriä voitaisiin kehittää, on syytä keskittyä koko prosessin aikana tapahtuvaan palautteen antoon sekä rohkaisuun pelkän lopputuloksen sijaan. Tällöin kasvattaja nostaa esiin niitä oppimistapoja, vahvuuksia ja menetelmiä, joissa sinnikkyys ja vaihtoehtojen haku palkitaan. Kasvattajan tulisikin huomioida pienikin edistyminen, käyttää sanallisesti vahvuuksia ja nostaa esiin vahvuuksien kehittymistä omassa puheessaan. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 59, 61.) Varhaiskasvatuksessa ollaan alettu puhua positiivisesta pedagogiikasta. Kumpulainen, Mikkola, Rajala, Hilppö ja Lipponen (2014, 225) näkevät, että positiivisessa pedagogiikassa kasvatustoiminnan pohjana ovat ne asiat, jotka kannattelevat lasta, tekevät hänen oppimisestaan mielekäästä ja luovat lapselle oppimisen iloa. Heidän mielestään perusta lasten osallisuudelle, yhteisöllisyydelle ja kasvatuskumppanuudelle rakentuu lapsen kokemusmaailman tunnistamisesta, dokumentoimisesta ja sille luotujen, yhteisten merkitysten kautta.

Roos (2016) selvitti väitöstutkimuksessaan sitä, millaisia rooleja kasvattajilla on päivähoiton arjessa lasten näkökulmasta tarkasteltuna. Lapset näkivät kasvattajien roolin koostuvan järjestyksen ylläpitämisestä, toiminnan järjestämisestä, hoivaamisesta ja muista aikuisten työtehtävistä. Nämä työtehtävät lasten mukaan pitivät sisällään esimerkiksi läsnäolojen seuraamisen, ruoan tarjoilemisen ja erilaiset palaverit. Lasten kertomuksissa korostui kasvattajien roolit erityisesti järjestyksen ylläpitäjinä sekä toiminnan järjestäjinä. (Roos 2016, 75–76.)

Lastentarhanopettajan työssä painottuvat opetukseen ja pedagogiikkaan liittyvät tehtävät, lapsiryhmien ohjaaminen, kotikasvatuksen tukeminen, psykososiaalinen työ ja erityistä tukea tarvitsevien lasten hoidon sekä tuen

varmistaminen (Sarvimäki & Siltaniemi 2007, 45). Lastentarhanopettajalla on lisäksi vastuu tiimin pedagogiikasta ja toiminnan sisällöistä. Hän toimii lapsiryhmän henkilöstön tiiminvetäjänä. (Heinonen ym. 2016, 82.) Tiimin jokainen kasvattaja huolehtii kuitenkin hyvän pedagogiikan päivittäisestä toteutumisesta. Vastuu hyvästä kasvuilmapiiristä sisältyy hyvään pedagogiikkaan. Sen rakentumisessa olennaista on puolestaan toimiva tiimi. (Järvinen & Mikkola 2015, 62.) Pedagogisen toiminnan perustana on myös lapsuuden merkityksen ymmärtäminen, sekä tietämys lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta. Tämän lisäksi kunkin lapsen yksilöllinen tunteminen on tärkeää. (Opetushallitus 2016, 18.) Kasvatuksessa merkityksellistä onkin löytää kunkin lapsen yksilöllisiin tarpeisiin parhaiten vastaavat toimintatavat (Koivunen 2009, 119).

Varhaiskasvatuksessa työskentelee myös paljon sosionomeja. Sosiaalipedagogisessa kasvatustyössä nähdään, että persoona on ennen kaikkea toimija. Toiminnan kautta yksilö ilmaisee tilannettaan, harjoittaa vapauttaan sekä luo ja rakentaa itseään vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Sosiaalipedagogisessa ajattelussa nähdäänkin, että täyteen kukoistukseensa lapsi kasvaa ainoastaan aidossa yhteisössä. Sosiaalipedagogiikan avulla pyritään siihen, että lapsesta kasvaisi ainutkertainen, korvaamaton, autonominen ja valintoihin kykenevä yksilö. Sosiaalipedagogisen kasvatustyön menetelmiä ovat erityisesti erilaiset toiminnalliset, elämykselliset ja osallistavat menetelmät ryhmätöineen sekä yhteisökasvatuksineen. Toisaalta kaikki ne menetelmät, joiden avulla tuetaan lasten osallistumista, omia valintoja, arvokkuutta ja sosiaalisuutta nähdään sopiviksi sosiaalipedagogiikkaan. (Kalliala 2012, 128; Kurki 2001, 127, 132–134.)

Sosiaalipedagogiikan ja varhaiskasvatuksen suhde herättää kuitenkin keskustelua maailmalla ja sosionomien toimimiseen lastentarhanopettajina suhtaudutaan jopa kriittisesti. Esimerkiksi Espanjassa sosiaalipedagogiikan ei nähdä kuuluvan varhaiskasvatukseen, kun taas Saksassa varhaiskasvatus useasti yhdistetään sosiaalipedagogiikan piiriin. Kurki (2001) kokee, että varhaiskasvatus tarjoaa sosiaalipedagogiikalle laajan kentän, sillä varhaiskasvatuksen piirissä on mahdollista toteuttaa sosiaalipedagogiikan

molempia tehtäviä - siellä voidaan edistää kaikkien lasten sosialisatiota² sekä tukea syrjäytymisvaarassa olevia lapsia ja heidän perheitään. Kurjen mielestä sosiaalipedagogiikka voi toimia hyvänä taustaorientaationa varhaiskasvatukselle, jos se ymmärretään eritoten kasvatustyöksi, koulutuksen sijaan. Kurki näkee, että sosiaalipedagogiikka on jo itsessään hyvin kokonaisvaltainen ajattelutapa, minkä vuoksi siihen tulisi sitoutua täysin. Sosiaalipedagogisen teorian haasteeksi varhaiskasvatuksen kentällä Kurki kuitenkin näkee pedagogisen suhteen laadun pohdinnan. Tämän lisäksi haasteellista hänen mielestään on myös, että sosiaalipedagogiikassa persoonan ja yhteisön käsitteet ovat nousseet vahvasti koulutuksen painopisteiksi. (Kalliala 2012, 131; Kurki 2001, 112, 130, 133.)

3 Uuden työntekijän perehdyttäminen

3.1 Perehdyttäminen varhaiskasvatuksessa

Päivähoidon kasvatustyön pohjana toimii kasvatushenkilöstön koulutus ja työkokemus (Koivunen 2009, 119). Henkilöstön koulutus voidaankin jopa tutkimusten valossa todeta yhdeksi tärkeimmistä laadukkaan varhaiskasvatuksen tekijöistä. Laadun määrittäjänä toimii se, millaisella koulutuksella, kokemuksella ja osaamisella toiminnasta vastataan. (Heinonen ym. 206, 30.)

Varhaiskasvatuksen laatuun kiinnitetään yhä enemmän huomiota tutkimuksissa. Laatu ymmärretään yleisesti pienille lapsille suunnatuissa palveluissa ominaisuutena, joka takaa tehokkaasti ennalta määriteltyihin, normatiivisiin ja kehityksen mukaisiin tavoitteisiin pääsyn. Laatua määritellään yleensä ammattilaisille asetettujen kriteerien kautta. Yhdistyneiden kuningaskuntien julkaisemassa tutkimuksessa määritellään seitsemän hyvän laadun tekijää esiopetuksessa. Näitä ovat aikuisten ja lasten välinen vuorovaikutus, hyvin

² Sosialisatiolla tarkoitetaan prosessia, jonka aikana yksilö oppii yhteiskunnan jäsenenä toimimisen mahdollistavat tiedot, säännöt, käsitykset ja asenteet (Helkama, Myllyniemi, Liebkind, Ruusuvuori, Lönngqvist, Hankonen, Mähönen, Jasinskaja-Lahti & Lipponen 2015).

koulutettu henkilöstö, tarkoituksenmukaiset tilat ja ympäristö, suhteet ja sopivat ryhmäkoot, tasaisen laadun tarkkailu, henkilöstön kehittyminen ja kehitystä tukeva opetussuunnitelma, jossa huomioidaan opetuksellinen ulottuvuus. (Moss & Dahlberg 2008, 3–4.) Varhaiskasvatuksen eurooppalaisessa laatukehyksessä varhaiskasvatuksen laadulle on määritelty puolestaan kahdeksan edellytystä. Ensinnäkin varhaiskasvatukseen pääsyn tulisi olla kaikille perheille mahdollista. Lisäksi palveluiden organisoinnissa tulisi kiinnittää huomiota siihen, että käyttäjiä rohkaistaisiin osallisuuteen, turvaten sosiaalinen inkluusio ja moninaisuus. Tämän lisäksi henkilöstön tulisi olla pätevää ja työympäristön tukeva. Lisäksi opetussuunnitelman tulisi perustua pedagogisille tavoitteille, arvoille ja lähestymistavoille. Opetussuunnitelman tulisi lisäksi edellyttää kasvattajien yhteistoimintaa lasten, huoltajien ja kollegoiden kanssa. Varhaiskasvatusta tulisi myös arvioida. Arvioinnin tulisi lisätä tietoa paikallisella, alueellisella ja kansallisella tasolla. Lisäksi arvioinnin tulisi toteuttaa lasten etua. (Karila 2016, 24.)

Perustehtävä varhaiskasvatuksen kentällä työskennellessä tulisi olla kaikille kasvattajille sama. On merkityksellistä pohtia, millaiset kasvatuskäytännöt työpaikalla vallitsevat, minkälaisia ovat työpaikan pedagogiset linjaukset, millä tavoin työtä tehdään ja mitkä asiat ovat oleellisia työn onnistumisen kannalta. Lisäksi työympäristöissä tapahtuvat muutokset tulee osata huomioida työtä tehdessä. (Mikkola & Nivalainen 2009, 59.) Uuden työntekijän tulisi omaksua ammatillisesti perustellut, lapsia ja lapsuutta arvostavat työtavat (Järvinen & Mikkola 2015, 61). Tehokkaalla perehdytyksellä perehtyjä kehittyä tuottavaksi jäseneksi uudessa yrityksessään (Ketola 2012, 161).

Varhaiskasvatuksessa on tärkeää myös varmistaa, että uudet työntekijät saavat tarvittavan turvallisuuskoulutuksen. Lisäksi turvallisuuteen liittyvien tietojen ja taitojen säännöllinen ylläpito tulee varmistaa. Koko varhaiskasvatuksen henkilökunta tulisikin perehdyttää päiväkodin turvallisuussuunnitelmaan. (Saarsalmi 2008, 91.)

3.2 Perehdyttäminen käytäntönä

Perehdyttäminen on monimuotoinen käsite, jota voidaan tarkastella eri yrityksissä eri lähtökohdista käsin. Merkityksellistä on se, kuinka yritys liittyy perehdytyksen strategiaansa sekä muuhun toimintaansa. Perehdyttämisen katsotaan kuitenkin liittyvän tavallisesti työsuhteen alkuvaiheeseen, sisältäen uuden työntekijän vastaanottamisen ja alkuohjauksen. (Kupias & Peltola 2009, 17.) Perinteisesti tarkasteltuna perehdyttämisen nähdään liittyvän työn hallintaan sekä sopeuttamiseen. Toisaalta työelämässä korostuu nykyisin jatkuva uudistuminen, moniammatillinen työskentely ja yksikkö- ja yritysrajat ylittävä yhteistyö. Tämän vuoksi perinteinen lähestymistapa perehdyttämiseen ei välttämättä ole tarkoituksenmukainen. Kjelin ja Kuusisto näkevätkin organisaation uudistumiskyvyn, osaajien sitouttamisen ja yrityksen kannattavuuden kuuluvan osaksi perehdyttämistä. (Kjelin & Kuusisto 2003, 9–10.) Joidenkin näkemysten mukaan perehdytystä voidaan katsoa kahdesta näkökulmasta: kapea-alaisesti tai laajemmin. Kapeasti katsottuna perehdyttäminen tarkoittaa uudelle työntekijälle annettua ohjausta yritykseen, työn vaatimuksiin ja käytännönasioihin liittyen. Laajemmin tarkasteltuna perehdyttäminen nähdään liittyvän kaiken uuden oppimiseen. Tämä pitää sisällään myös vanhan työntekijän uusien taitojen oppimisen, kuin myös uudistuneen tiedon välittämisen vanhoille työntekijöille. (Bijnens & Vanbuel 2007, 10.)

Perehdytyksen lainmukaisuus, strategisuus, rakenteet ja suunnitelmallisuus luovat pohjaa hyvälle perehdytykselle. Toimivuuden ja tehokkuuden ratkaisee kuitenkin viime kädessä todellinen kohtaaminen perehdytystilanteessa. Opinnäytetyössäni puhun perehdytyksestä myös työnopastuksena, sillä perehdytyksen juuret ovat ensisijaisesti siinä. Nykypäivänä perehdyttäminen nähdään kuitenkin usein työnopastusta monimuotoisemmaksi ja laajemmaksi kokonaisuudeksi. Työnopastuksen voidaan kuitenkin katsoa kuuluvan osaksi perehdyttämistä. (Kupias & Peltola 2009, 11, 13.)

Työnopastus kattaa kaikki ne toiminnot, joiden avulla tuetaan perehtyjän osaamisen, työympäristön ja työyhteisön kehittymistä. Tavoitteena on saada uusi

työntekijä osaksi työyhteisöä niin, että hän itsekkin kokisi siihen kuuluvansa. (Kupias & Peltola 2009, 19.) Yhtenä tavoitteena perehdytyksessä voidaan myös pitää sitä, että uusi työntekijä siirtyisi mielikuvista toimintaan. Tähän tavoitteeseen on päästy silloin, kun perehtyjä on omaksunut yrityksen toimintatavat ja kulttuurin. Hyvä perehdyttäminen takaa lisäksi yrityksen toiminnan jatkuvuuden sekä tasaisen laadun. (Kjelin & Kuusisto 2003, 14–15.) Lisäksi työntekijän käsitys omista työtehtävistään suhteessa yrityksen toimintaan voidaan nähdä kuuluvan osaksi perehdyttämistä (Rytkönen 2011, 71).

Työnopastuksella on tärkeä merkitys rekrytointiprosessissa. Hyvällä perehdyttämisellä uusi työntekijä pääsee nopeammin kiinni uuteen työhönsä. Tämä puolestaan vähentää organisaation kuluja. Lisäksi perehdytyksellä voidaan vähentää uuden työntekijän jännitystä uutta työtä aloittaessa. Työnopastuksen kautta organisaatio voi myös näyttää uudelle tulokkaalle, että hän on tärkeä. Tämä voi puolestaan vähentää henkilöstön vaihtuvuutta. Perehdyttäminen voi ylipäänsä lisätä työtyytyväisyyttä, positiivista asennetta ja luoda realistista kuvaa tehtävästä työstä. (Brown 2017, 1–2.) Laadukas perehdyttäminen ottaa huomioon uuden työntekijän osaamisen. Tavoitteena onkin hyödyntää sitä mahdollisimman paljon perehdytyksen aikana. Laadukkaan työnopastuksen voidaan katsoa myös sisältävän kaikki ne käytännön toimet, jotka osaltaan helpottavat työn aloitusta. Siihen katsotaan lisäksi lukeutuvan kaikki ne toimet, joiden avulla uusi työntekijä opastetaan työtehtävään, työympäristöön ja koko yritykseen. (Kupias & Peltola 2009, 19.) Laadukkaalla perehdyttämisellä varmistetaan myös sitä, että kokeneiden työntekijöiden työaika ei kulu uuden tulokkaan auttamiseen (Brown 2017, 1). Perehdyttäminen on lisäksi laadukasta silloin, kun perehtyjälle tarjotaan mahdollisuus luoda itselleen omat tavoitteensa ja kun perehdyttäjä ajoittain asettuu kuuntelijan rooliin (Kjelin & Kuusisto 2003, 197).

Kun perehtyjän aikaisempaa osaamista hyödynnetään, kehittää se laajimmillaan työntekijän lisäksi myös vastaanottavaa yritystä (Kupias & Peltola 2009, 19, 88). Tulokkaan aikaisempi osaaminen sekä kokemus voidaan huomioida suunnitteleamalla työnopastusta yksilöllisesti (Miettinen, Kaunonen, Peltokoski & Tarkka 2009, 82). Perehdyttämisen kautta työyhteisö saa välineitä oman työnsä

tarkasteluun uuden työntekijän tuomien ajatusten ja näkemysten muodossa. Tämän seurauksena työyhteisön kehittyminen sekä osaamisen jakaminen mahdollistuvat. (Rytönen 2011, 71.) Tämän vuoksi työnopastusta tarkasteltaessa onkin tärkeää tunnistaa myös työyhteisön rooli tavoitteiden asettelussa. Perehdyttäminen tähtää myös organisaatiossa uuden oppimiseen sekä toiminnan uudistamiseen. Kun tavoitteena on myös yrityksen uudistumiskyky, puhutaan uudistavasta perehdyttämisestä. (Kjelin & Kuusisto 2003, 33, 50.)

Kun työnopastuksen tavoitteena on, että tulokas oppii työssä tarvittavat taidot sekä onnistuu työssään, ei useinkaan riitä pelkkä asioista kertominen. Tällöin hän tarvitsee tuekseen erilaisia perehdytysmenetelmiä ja työvälineitä. Perehtyjälle voidaan tarjota esimerkiksi luettavaksi materiaali, joka käsittelee oppimisen kannalta keskeisiä asioita. Lisäksi materiaalin tulisi välittää sitä ilmapiiriä ja tekemisen tunnetta, jota kyseisessä yrityksessä arvostetaan. Perehdytystä varten valmistettu materiaali on syytä pitää melko vähäisenä, sillä liiallinen materiaali voi vähentää perehtyjän motivaatiota. Sen suunnittelu olisikin hyvä aloittaa käytännölliseltä pohjalta. Materiaalin tulisi olla helppo käyttää ja sen ulkonäköön sekä sisältöön kiinnittää huomiota. Sen päivitettävyyttä ei tulisi unohtaa. On tärkeää pohtia, millaisen mielikuvan materiaali antaa perehtyjälle. Tämän vuoksi muiden jo olemassa olevien yritysmateriaalien kanssa ei tulisi ilmetä päällekkäisyyksiä. (Kjelin & Kuusisto 2003, 206, 211–212; Kupias & Peltola 2009, 151–152, 161–162.)

3.3 Perehdyttämistä ohjaava lainsäädäntö

Työn tekeminen on aina lain kautta suojattua ja valvottua toimintaa. Tämän vuoksi myös perehdyttämisessä työnantajaa ohjaa ja velvoittaa lainsäädäntö. Lainsäädännössä kiinnitetäänkin erityisesti huomiota työnantajan vastuuseen. Perehdyttämistä käsitteleviä lakeja ovat erityisesti työsopimuslaki, työturvallisuuslaki ja laki yhteistoiminnasta yrityksissä. (Kupias & Peltola 2009, 20, 27; Työturvallisuuskeskus 2013, 4.)

Työsopimuslaki velvoittaa työnantajaa edistämään työntekijän mahdollisuuksia kykyjensä mukaiseen kehitykseen edetäkseen työurallaan. Työntekijän on voitava lain mukaan suoriutua työstään myös silloin, kun yrityksen toimintaa, tehtävää työtä tai työmenetelmiä muutetaan tai kehitetään. (Työsopimuslaki 2001/55.) Tämän lain yleisvelvoite koskee muitakin, kuin uusia työntekijöitä (Kupias & Peltola 2009, 21). Työturvallisuuslaissa (2002/738) puolestaan määritellään, että työnantajan on annettava työntekijöille riittävää opetusta ja ohjausta työn haitta- ja vaaratekijöihin liittyen. Lisäksi hänen on lain mukaan huolehdittava siitä, että työntekijä saa riittävän perehdytyksen työhön, työolosuhteisiin, työssä käytettäviin menetelmiin sekä välineisiin ja turvallisiin työtapoihin liittyen. Työntekijälle annettavaa ohjausta on lain mukaan täydennettävä tarvittaessa. (Työturvallisuuslaki 2002/738.) Laki yhteistoiminnasta yrityksissä määrää puolestaan neuvottelemaan silloin, kun henkilöstön asemaan vaikuttavia muutoksia, hankintoja tai järjestelyjä on tapahtumassa. Tavoitteena on viestinnän edistäminen työpaikalla, jotta vuorovaikutus, tiedottaminen ja työntekijöiden vaikutusmahdollisuudet lisääntyisivät. (Laki yhteistoiminnasta yrityksissä 30.3.2007/334; Kupias & Peltola 2009, 25.)

Muita perehdyttämisen kannalta olennaisia lakeja ovat muun muassa laki nuorista työntekijöistä (1993/998), valtioneuvoston asetus nuorille työntekijöille erityisen haitallisista ja vaarallisista töistä (2006/475) sekä laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojelutoiminnasta (2006/44) (Työturvallisuuskeskus 2013, 4, 13). Edellä mainittujen lakien lisäksi perehdyttämistä käsitellään yleisesti myös työehtosopimuksissa, erityisesti palkkaa käsittelevissä pykälissä. Etenkin sopeuttavasta perehdyttämisestä puhuttaessa työnantajan vastuu korostuu, kun taas dialoginen perehdyttäminen vaatii enemmän vastuuta ja aktiivisuutta työntekijältä. Sopeuttavassa perehdytyksessä tulokkaan sopeuttaminen uuteen työhönsä nähdään ensisijaisena tavoitteena. Dialogisessa perehdytyksessä uusi työntekijä puolestaan tuo organisaatioon jotakin uutta ja hänen oppimisensa sijaan korostuu organisaation oppiminen. (Kupias & Peltola 2009, 26, 29, 41.)

3.4 Vuorovaikutusta perehdytykseen

Opinnäytetyössäni sekä sen tuotoksessa nojaan teoreettisen viitekehyksen vuorovaikutukselliseen perehdytykseen. Työnopastus onkin kaksisuuntainen tapahtuma, jossa kummankin osapuolen aktiivisuudella on merkityksensä (Kjelin & Kuusisto 2003, 173). Kysymysten avulla perehtyjän ajatukset, näkemykset ja osaaminen tulevat näkyviksi. Lisäksi kysymykset mahdollistavat perehdyttäjän oppimisen saaden hänet huomaamaan uusia näkemyksiä, joita voidaan hyödyntää yrityksen toiminnassa. Kysymykset toimivatkin vuorovaikutteisen perehdytyksen perustana. (Kupias & Peltola 2009, 152–153.)

Kysymykset ovat ohjaajana toimivan henkilön työväline, joka mahdollistaa vuoron siirtämisen ohjattavalle ohjausvuorovaikutuksen aikana (Vänskä, Laitinen-Väänänen, Kettunen & Mäkelä 2011, 37). Perehdyttäjä voi käyttää kysymyksiä monella tavalla, joko suullisesti tai kirjallisesti. Kysymykset voivat olla sekä avoimia³, että suljettuja⁴. Kysymyksiä voidaan käyttää apuna selvittäessä uuden työntekijän ajatuksia ja näkemyksiä. Työnopastuksen alkuvaiheessa kysymysten avulla voidaan lisäksi aktivoida perehtyjän aikaisempaa osaamista sekä nostaa esiin hänen kokemuksiaan. Toisaalta kysymyksiä voidaan hyödyntää myös perehdytyksen edetessä. Tällöin niiden avulla voidaan selvittää, kuinka perehtyjä on käsiteltävät asiat ymmärtänyt. Perehdyttäjän on kuitenkin tehtävä ero siihen, käyttääkö hän kysymyksiä kartoittaen⁵ vai kuulustellen⁶. (Kupias & Peltola 2009, 152–153.)

Yksisuuntainen, tiedottava lähestymistapa perehdytyksessä ei edistä oppimista. Uuden työntekijän oppimisen kannalta vuorovaikutuksella onkin tärkeä merkitys työnopastuksessa. Ilman vuorovaikutusta perehdyttäjän on mahdotonta ymmärtää tulokasta askarruttavia asioita ja hänen näkökulmiaan. Vuorovaikutukselle on kuitenkin järjestettävä hyvät edellytykset sekä tilaa. Hyvä

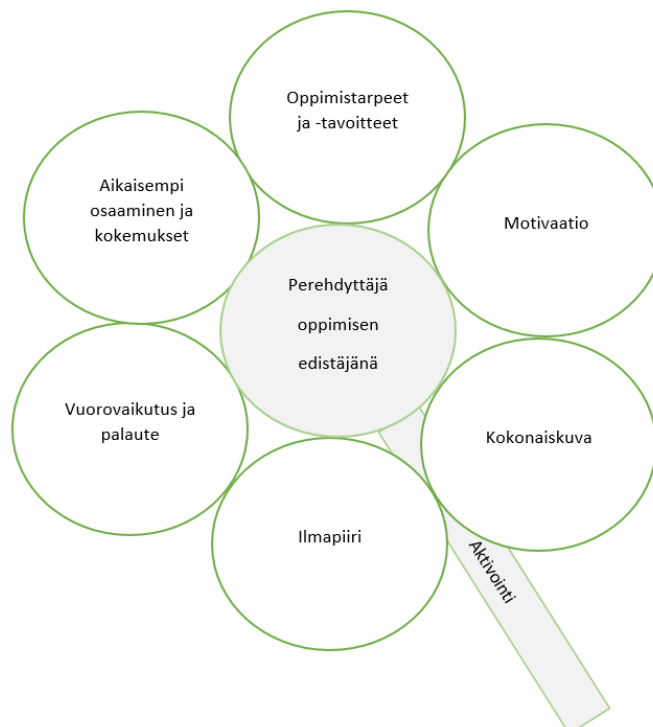
³ Avoimet kysymykset eivät rajoita vastaajan vastausmahdollisuuksia, vaan ne ovat rajaamattomia. Kysymysten avulla voidaan selvittää spontaaneja mielipiteitä. (Heikkilä 208, 49.)

⁴ Suljetuissa kysymyksissä annetaan valmiit vastausvaihtoehdot, joista vastaaja ympyröi tai rastittaa itselleen sopivimman vaihtoehdon (Heikkilä 2008, 50).

⁵ Kartoittavien kysymysten avulla pyritään selvittämään ohjattavan ajatuksia (Kupias & Peltola 153).

⁶ Kuulustelevien kysymysten avulla halutaan varmistua siitä, että perehtyjä ajattelee tietyllä tavalla (Kupias & Peltola 2009, 153).

ja turvallinen ilmapiiri ovat avainasemassa vuorovaikutuksen syntyyn. Perehtyjän tulee uskaltaa tuoda esiin omia näkemyksiään. Vuorovaikutuksen aloittaminen on vaikeaa silloin, jos roolit ovat jo vakiintuneet niin, että perehtyjä toimii kuuntelijana ja vastaanottajana. Kysymykset mahdollistavat perehtyjän oman oppimisen analysoinnin, mutta palaute perehdyttäjän taholta auttaa tulokasta tiedostamaan entistä paremmin omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa. Palaute on erityisen tärkeää etenkin sellaiselle henkilölle, jolle työ on aivan uutta ja kokemusta ei ole paljon. Perehdyttäjältä saatu palaute auttaa perehtyjää oppimaan ja kehittymään työssä. Perehdyttäjällä onkin aina oma roolinsa oppimisen edistäjänä ja tukijana. Edellä mainittujen tekijöiden lisäksi perehtyjän oppimista voidaan edistää huomioimalla hänen aikaisempaa osaamistaan, kokemuksiaan, oppimistarpeita ja tavoitteita. Lisäksi tulokkaan motivaatiota, oppimisilmapiiriä ja kokonaiskuvan hahmottamista tulisi tukea. Kupias ja Peltola esittelevät kirjassaan Kupiaksen ja Sjöblomin kehittämän oppimiskukan (kuvio 1), jossa edellä mainittuja asioita selkiytetään. (Kupias & Peltola 2009, 125–126, 136–138.)

Kuvio 1. Oppimiskukka Kupiaksen ja Sjöblomin mukaan (Kupias & Peltola 2009, 126).

Jotta uuden työntekijän osaaminen ja perehdyttäminen voitaisiin liittää toisiinsa, on tulokkaalle annettava aktiivinen rooli perehdyttämisessä. Tämä tarkoittaa vähintään sitä, että uusi työntekijä osallistuu perehdytyksen tavoitteiden ja sisältöjen määrittelyyn rakentaen samalla omaa perehdyttämistään. Perehtyjän henkilökohtaiset tavoitteet tulisi suhteuttaa yrityksen tavoitteisiin. Jotta uusi työntekijä voisi olla mahdollisimman aktiivinen perehdytyksen aikana, tulisi häntä auttaa jäsentämään omia valmiuksiaan ja osaamistaan. Lisäksi hänen tavoitteitaan tulisi käsitellä yhdessä. Jo perehdytystä suunniteltaessa olisi syytä panostaa niiden tilanteiden luomiseen, jotka mahdollistavat keskustelun ja yhteisen pohdinnan. (Kjelin & Kuusisto 2003, 172–175.) Lisäksi olisi syytä pohtia, millaisia asioita yrityksessä halutaan säilyttää sekä millaisiin asioihin uuden työntekijän toivotaan osallistuvan. Hyvässä perehdytyksessä huomioidaan lisäksi tulokkaan oppimistarpeet sekä -tavoitteet. Vaikka tulokkaan oppimistarpeiden huomioiminen onkin tärkeää, on syytä pitää myös mielessä yrityksen sekä työyhteisön tarpeet. (Kupias & Peltola 2009, 30, 128.)

4 Perehdytyksestä aikaisemmin tehtyjä opinnäytetöitä

Perehdyttämistä on Suomessa käsitelty pääasiassa henkilöstö- ja yrityshallinnon julkaisuissa (Kjelin & Kuusisto 2003, 9). Tämä opinnäytetyö käsittelee perehtyjä osallistavaa, vuorovaikutuksellista perehdytystä. Sosiaalialalla perehdytysmateriaaleja on valmistettu opinnäytetöinä melko paljon ja yleisesti perehdyttämistäkin käsitteleviä opinnäytetöitä löytyy runsaasti. Puhuisiko tämäkin omaa kieltään aiheen tarpeellisuudesta?

Kirsi Tynninen on tehnyt ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyön aiheesta ”Pedagoginen perehdyttäminen varhaiskasvatuksessa - kollega sitouttajana.” Opinnäytetyössään hänen tutkimuskysymyksensä oli, miten perehdyttää työntekijä Pajuniityn päiväkodin pedagogiseen toimintaan ja toimintakulttuuriin. Tehtävänä hänellä oli kehittää pedagoginen perehdytysmalli toimeksiantajana toimivaan päiväkotiin. Opinnäytetyön tuloksena selvisi, että perehdyttämiseen tulisi varata riittävästi aikaa ja koko tiimin olisi hyvä osallistua

perehdytykseen. Tavoitteena oli, että uusi työntekijä sitoutettaisiin työyhteisöön yhdessä, yhteisönä. Hänen opinnäytetyönsä myötä perehdytykseen alettiin kiinnittää enemmän huomiota myös päiväkodinjohtajan näkökulmasta. Opinnäytetyön tuloksena syntyi pedagogisen perehdytyksen menetelmä, johon kuuluu pedagogisiin painotuksiin perehdyttäminen. Pedagogisesta perehdytyksestä Tynnisen toimeksiantajana toimineessa päiväkodissa vastaa lastentarhanopettaja. (Tynninen 2017, 31,42–43, 45.)

Myös Annika Kinnunen on tehnyt ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyön perehdyttämisestä. Opinnäytetyönsä tarkoituksena Kinnusella on ollut kehittää perehdytystä varhaiskasvatuksessa päiväkotikontekstissa. Hän on tutkinut, millaista perehdytys varhaiskasvatuksessa on, mitkä ovat sen haasteet sekä kehittämiskohteet ja mikä perehdytyksessä on ollut onnistunutta. Kinnusen opinnäytetyössä selvisi, että varhaiskasvatuksen kentällä oli tavallista, että perehdytykseen ei oltu nimetty tiettyä henkilöä. Vastuu perehdytyksestä oli tilannesidonnaista. Perehdyttämiseen liittyvää koulutusta ei myöskään työpaikoilla oltu saatu. Suurimmalla osalla päiväkodeista oli käytössään perehdyttämisen muistilista ja lähes puolella perehdyttämissuunnitelma. Työntekijälle itselleen annettavaa perehdytysmateriaalia ei päiväkodeilla juurikaan ollut. Suurin osa vastaajista kertoi, että perehdytyksessä huomioitiin heidän aikaisempi kokemus ja osaaminen. Opinnäytetyön kautta selvisi, että perehdyttäminen koettiin tärkeäksi. Riittävää perehdytystä koki saaneensa noin 70% vastaajista. Suurimmaksi ongelmaksi perehdytyksessä koettiin sen puute. (Kinnunen 2012, 38, 55–56, 58, 63, 73.)

5 Opinnäytetyön lähtökohdat

5.1 Opinnäytetyön tarve ja toimeksiantaja

Toteutin opinnäytetyöni toiminnallisena opinnäytetyönä, jonka tunnuspiirteenä on käytännön toiminnan ohjeistaminen, opastaminen, järjestäminen tai järjeistäminen. Opinnäytetyön tuotoksena voi valmistua jonkinlainen

konkreettinen materiaali kuten ohje tai opas, mutta myös esimerkiksi jokin tapahtuma. (Vilka & Airaksinen 2003, 9.) Tämän opinnäytetyön tuotoksena valmistui sähköinen perehdytysmateriaali Päiväkoti Apilaan tuleville harjoittelijoille ja sijaisille. Toiminnallisen opinnäytetyön tunnusomaisiin piirteisiin kuuluu myös tiivis ja systemaattinen yhteistyö eri toimijoiden välillä (Koch & Kralik 2006, 27). Tämän opinnäytetyön aikana tehtiinkin tiivistä yhteistyötä toimeksiantajana toimineen päiväkodin omistajien kanssa. Kehittämistyöhön osallistettiin lisäksi perehtyjä sekä päiväkodin lapsia. Olennaista toiminnallisessa opinnäytetyössä onkin, että prosessi etenee yhteisessä vuorovaikutuksessa eri toimijoiden kanssa. Tämä tarkoittaa sitä, että työstä keskustellaan, sitä arvioidaan ja siitä kerätään palautetta yhdessä toimijoiden kanssa. (Salonen 2013, 6, 25.)

Tarve opinnäytetyölleni nousi toimeksiantajalta. Toimeksiantajana toiminut Päiväkoti Apila on maaliskuussa 2015 avautunut, yksityinen päiväkotitoiminta Joensuun Sihtalassa. Päiväkodissa toimii 16-paikkainen sisarusryhmä, jossa nuorimmat lapsista ovat noin vuoden ikäisiä ja vanhimmat 6-vuotiaita. Päiväkodissa ei ole esikoulua. (Päiväkoti Apila 2016a.) Päiväkodilla ei ollut käytössään aikaisempaa perehdytysmateriaalia, minkä vuoksi he kokivat materiaalin erityisen tarpeelliseksi. He toivoivat materiaalia perehdytysprosessin tueksi. Päiväkodissa toimii vuosittain eri koulutusasteiden opiskelijoita sekä sijaisia, joita varten materiaalia toivottiin. He toimivat myös opinnäytetyön kohderyhmänä.

Päiväkoti Apilan toiminta-ajatuksena on, että lapset saavat turvallista, kodinomaista ja laadukasta hoitoa pienessä ryhmässä. Päiväkodin toiminta ei painotu mihinkään tiettyyn teemaan, vaan siellä pyritään toteuttamaan moninaisia lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista tukevia toimintamuotoja monipuolisesti. Päiväkodissa pidetään tärkeänä, että jokainen lapsi muodostaa turvallisen ja läheisen suhteen päiväkodissa työskenteleviin kasvattajiin. (Päiväkoti Apila 2016a.) Päiväkoti Apilassa käytetään monipuolisesti erilaisia menetelmiä taiteellisesta ilmaisusta kädentaitoja harjoittaviin menetelmiin. Lisäksi päiväkodin toimintaan kuuluu ajatus siitä, että lasten vapaalle leikille jätetään mahdollisimman paljon aikaa. Lapsen omalle tekemiselle sekä onnistumisen kokemuksille annetaan päiväkodissa suuri arvo. Päiväkoti

noudattaa joustavasti viikko-ohjelmaa, johon lukeutuu muun muassa jumppaa, satuja, musiikkia ja askartelua. (Päiväkoti Apila 2016b.) Päiväkodin arvoja puolestaan ovat tasavertaisuus ja oikeudenmukaisuus, yksilöllisyys, lapsilähtöisyys, luotettavuus ja kasvatuskumppanuus (Päiväkoti Apila 2016c).

5.2 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

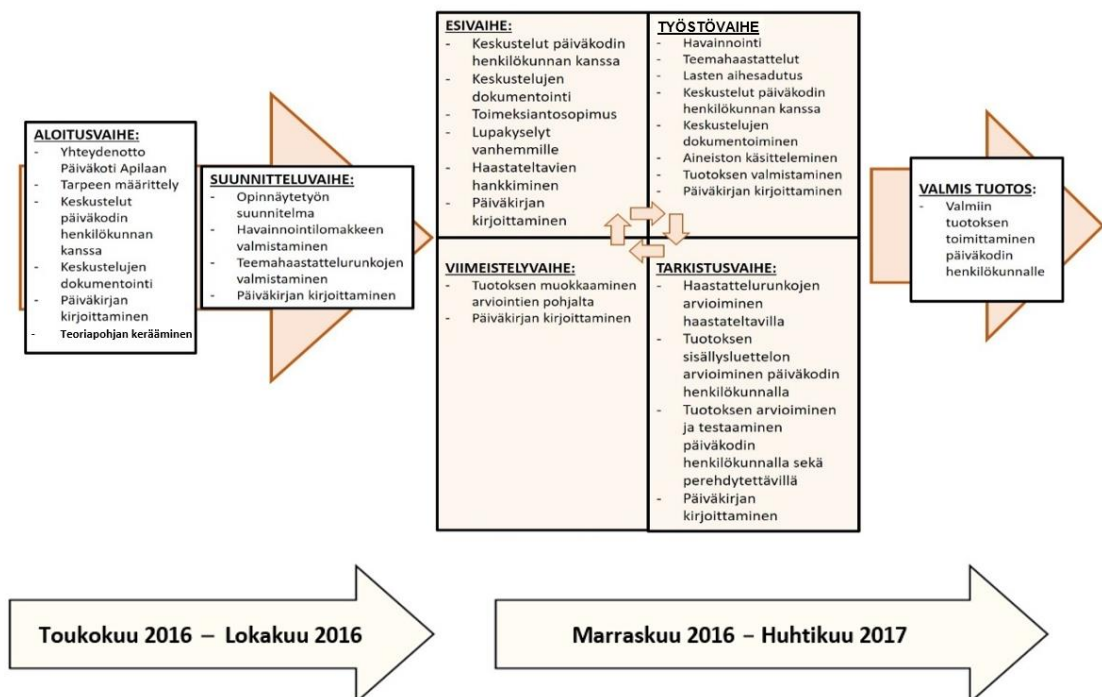
Uuden työntekijän aikaisempi osaaminen voidaan yhdistää uuteen työhön, kun perehtyjälle annetaan aktiivinen rooli perehdytyksessä (Kjelin & Kuusisto 2003, 172). Opinnäytetyöni tarkoituksena oli kehittää Päiväkoti Apilassa tehtävää perehdyttämistä. Tarkoituksena kehittämistyössä oli, että sijaiset ja harjoittelijat voisivat osallistua aikaisempaa enemmän perehdytykseen ja heidän aikaisempaa osaamistaan ja kehittämistarpeitaan voitaisiin hyödyntää yksilöllisesti kutakin perehtyjää opastettaessa.

Opinnäytetyön tavoitteena oli valmistaa perehdytysmateriaali Päiväkoti Apilalle. Tavoitteena oli, että materiaali vastaisi mahdollisimman hyvin perehtyjien tarpeisiin ja toiveisiin, unohtamatta kuitenkaan päiväkodin omistajien mielestä merkityksellisiä asioita. Materiaalin tavoitteena oli myös mahdollistaa Päiväkoti Apilan omistajille aikaisempaa paremmin uuteen sijaiseen tai harjoittelijaan tutustuminen. Tavoitteeseen tähdättiin osallistamalla päiväkodin omistajien lisäksi myös perehtyjä materiaalin valmistukseen ja arviointiin.

6 Opinnäytetyöprosessin eteneminen

Opinnäytetyöprosessi (kuvio 2) eteni Salosen (2012, 29) kehittämistoiminnan konstruktivistista mallia mukaillen. Salosen mallia leimaa ajatus kehittämishankkeen tarkasta suunnittelusta, vaiheistamisesta, toiminnasta oppimisesta ja eri toimijoiden osallistamisesta. Tämän lisäksi malliin kuuluu tutkimuksellinen kehittämisote ja monipuolinen menetelmäosaaminen. Konstruktivistisessa mallissa kehittämistoimintaa tulee osittaa eri

työskentelyvaiheisiin, jotta toiminnasta saataisiin toteuttamiskelpoisia palasia. Näin myös käytännön työskentely tulee näkyväksi, ymmärrettäväksi ja arvioitavaksi. Kehittämistoiminnan konstruktivistisessa mallissa yhdistyy spiraalimallin ja lineaarisen mallin vahvuudet sekä kehittämistoiminnan logiikka. Edellä mainittujen mallien ominaispiirteistä konstruktivistisessa mallissa hyödynnetään toiminnan vaiheistamista. Lisäksi toimijat, menetelmät, aineistot ja dokumentointitavat ovat samankaltaisia kahteen edellä mainittuun nähden. Enemmän samankaltaisuutta konstruktivistisella mallilla on kuitenkin spiraalimallin kanssa, sillä reflektio lukeutuu mallin kuhunkin vaiheeseen. Käytännössä tällä tarkoitetaan toiminnan arvioimista, eteenpäin suuntaamista sekä tasavertaista ja vuorovaikutteista keskustelua. (Salonen 2013, 16; Salonen 2012, 24, 29.)

Kuvio 2. Opinnäytetyöprosessi Salosta (2012, 29) mukailten

Kehittämistoiminnan konstruktivistinen malli käynnistyy aloitusvaiheella, jonka aikana keskustellaan kehittämistyön onnistumisen kannalta olennaisista asioista, kuten toimijoiden sitoutumisesta ja kehittämistyön tarpeesta. Tämän jälkeen siirrytään suunnitteluvaiheeseen, jonka aikana kehittämistyöstä tulee laatia kirjallinen suunnitelma. Suunnitelmasta tulisi ilmetä muun muassa kehittämistyössä käytettävät menetelmät ja työn tavoite. Suunnitteluvaiheen jälkeen tulisi siirtyä mahdollisimman nopeasti työstövaiheeseen. Tätä siirtymää

kutsutaan esivaiheeksi. Tässä opinnäytetyössä esivaiheen aikana opinnäytetyösuunnitelmaa arvioitiin yhdessä toimeksiantajan kanssa sekä laadittiin toimeksiantosopimus. Työstövaihe pitää sisällä käytännön työskentelyn kohti suunniteltua tuotosta ja tavoitetta. Tässä opinnäytetyössä se tarkoitti tiedonkeruuta perehdytysmateriaalia varten sekä materiaalin valmistamista. Salonen on erottanut tarkistusvaiheen omakseen konstruktivistisessä mallissa, vaikkakin sen voidaan ajatella liittyvän toiminnan kaikkiin vaiheisiin. Tarkistusvaiheessa valmistunutta tuotosta arvioidaan yhdessä toimijoiden kanssa. Tässä opinnäytetyössä tuotoksen arviointiin osallistui Päiväkoti Apilan omistajat sekä perehtyjien roolissa teemahaastatteluihin osallistuneet haastateltavat. Tämän jälkeen tuotos saatetaan siirtää joko takaisin työstövaiheeseen, tai suoraan viimeistelyvaiheeseen, jonka aikana tuotosta sekä kehittämistyön raporttia hiotaan. Kehittämistoiminnan konstruktivistisessä mallissa syntyy lopulta valmis tuotos. (Salonen 2013, 17–19.)

Konstruktivistisessä mallissa painottuvat yhteisöllinen ja osallistava näkökulma. Kehittämistoiminnassa oleellista on, että toimijat osallistuvat toiminnan eri vaiheisiin. Salonen (2013) kuvailee kehittämistoimintaa toimijavetoiseksi. (Salonen 2013, 16; Salonen 2012, 24.) Opinnäytetyön aikana teinkin tiivistä yhteistyötä toimeksiantajani toimineen päiväkodin omistajien kanssa osallistaen lisäksi kohderyhmää ja päiväkodin lapsia kehittämistyöhön. Lisäksi lasten huoltajille tiedotettiin opinnäytetyöstä.

Kehittämistoiminnassa käytetään erilaisia kehittämis- ja tiedonhankintamenetelmiä. Osittain nämä menetelmät saattavat limittyä tosiinsa. Tässä opinnäytetyössä kehittämismenetelminä käytettiin päiväkodin henkilöstön kanssa käytyjä yhteisiä keskusteluja ja arviointia. Lisäksi menetelmäkirjallisuutta hyödynnettiin. Tiedonhankintamenetelminä tässä opinnäytetyössä olivat puolestaan havainnointi, havainnointipäiväkirjan kirjoittaminen, teemahaastattelu, lapsille toteutettu aihesadutus ja opinnäytetyöpäiväkirja sekä kerätyn tiedon dokumentointi. Opinnäytetyöpäiväkirjaan kirjasin toiminnalliselle opinnäytetyölle tyypillisesti kaikki opinnäytetyöhöni liittyvät materiaalit, pohdinnat, tavoitteet ja tehdyt valinnat sekä valintoihin vaikuttaneet syyt. Aineistojen ja materiaalien analyysitavat ovat kehittämistyössä puolestaan samankaltaiset kuin

tutkimustyössäkin. (Salonen 2012, 24–25; Salonen 2013, 22–24; Vilka & Airaksinen 2003, 20–22.) Tässä opinnäytetyössä teemahaastattelujen kautta kerätty aineisto käsiteltiin tiivistämällä ja pelkistämällä saadut vastaukset pääteemoiksi, joiden avulla perehdytysmateriaalin sisältö on rakennettu. Havainnoinnista sekä tulkinnoista käyty keskustelut on myös dokumentoitu ja pelkistetty pääteemoihin, joita on hyödynnetty lopullisessa materiaalissa. Kun kerättyä aineisoa tarkastellaan tietyn teoreettisen viitekehyksen sekä kysymyksenasettelun kannalta merkittävästä näkökulmasta, saadaan aineisto pelkistettyä helpommin hallittavaksi kokonaisuudeksi (Alasuutari 2011, 40).

7 Perehdytysmateriaalin valmistaminen

7.1 Tarpeen määrittelystä suunnitelman kirjoittamiseen

Opinnäytetyöprosessi alkoi keväällä 2016 yhteydenotolla Päiväkoti Apilaan. Tarve perehdytysmateriaalille nousi päiväkodin omistajilta. Alkuperäinen suunnitelma oli valmistaa perinteinen perehdytyskansio, mutta yhteisten keskustelujen sekä teoriakirjallisuuteen tutustumisen pohjalta päädyttiin perehtyjä osallistavaan, sähköiseen materiaaliin. Materiaalin muotoa ja tiedonkeruumenetelmien valintaa ohjasi ajatus perehdyttämisen vuorovaikutuksellisuudesta, perehtyjien osallistamisesta ja heidän aikaisemman osaamisen sekä kehittämistarpeidensa hyödyntämisestä. Sähköisessä muodossa olevan materiaalin koettiin puolestaan olevan nykyaikainen ja helposti päivitettävä.

Prosessin aloitusvaiheessa keskustelimme toimeksiantajan kanssa opinnäytetyön kannalta tärkeistä asioista, kuten aikataulusta, käytettävistä menetelmistä, opinnäytetyön toimijoista ja perehdytysmateriaalista. Perehtyjä haluttiin osallistaa kehittämistyöhön, jotta materiaali vastaisi parhaalla mahdollisella tavalla heidän tarpeitaan. Lisäksi päiväkodin lapset haluttiin osallisiksi kehittämistyöhön, jotta heidänkin näkemyksensä olisi kehittämistyön aikana huomioitu. Kyselylomake haluttiin valmistaa osaksi materiaalia, jotta

perehtyjien aikaisempaa osaamista ja kehittämistarpeita voitaisiin kartoittaa ja tätä tietoa hyödyntää opastettaessa heitä päiväkodissa työskentelyyn. Lisäksi kyselylomakkeen pohjalta ajateltiin olevan mahdollista tutustua perehtyjiin paremmin ja käydä keskusteluja kunkin perehtyjän kannalta olennaisista asioista.

Päiväkodin omistajien kanssa käytyjen keskustelujen jälkeen kirjoitin opinnäytetyösuunnitelman, johon kirjasin konstruktivistisen mallin mukaisesti toiminnan tavoitteet, prosessin vaiheet, käytettävät menetelmät, dokumentointitavat ja toimijat (Salonen 2013, 17). Liitin suunnitelmaani valmistamani teemahaastattelurungot (liite 1) ja havainnointilomakkeen (liite 2). Käytettäessä etukäteen laadittua havainnointilomaketta, puhutaan strukturoidusta havainnoinnista (Kananen 2014, 80). Teemat havainnointilomakkeeseen sekä teemahaastattelurunkoihin nousivat varhaiskasvatukseen ja perehdytykseen liittyvän teoriakirjallisuuden kautta, jota on esitelty opinnäytetyön teoria-osiossa. Havainnointilomakkeen koin olevan tarpeellinen, sillä sen avulla pystyin havainnoinnissa keskittymään varhaiskasvatuksen arjen kannalta olennaisiin asioihin.

Toimeksiantaja luki valmistamani suunnitelman. Tämän jälkeen tapasimme vielä kerran ennen kentälle siirtymistä ja keskustelimme näkemyksistämme suunnitelmaan sekä tulevaan toimintaan liittyen. Lisäksi allekirjoitimme toimeksiantosopimuksen ja sovimme havainnoinnin aloitusajankohdasta. Ennen havainnoinnin aloittamista toimitin lasten huoltajille lupakyselyt havainnointiin liittyen (liite 3). Luvan sain heiltä kaikilta. Lisäksi pyysin myös suullisesti luvan päiväkodin lapsilta heidän päiväkodin arkeensa osallistumisesta. Luvan sain myös heiltä. Hankin myös haastateltavat teemahaastatteluja varten. Perehtyjiksi teemahaastatteluihin sain yhteensä viisi sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijaa toisen sekä korkea-asteen oppilaitoksista.

7.2 Havainnoinnilla tietoa Päiväkoti Apilan arjesta

Opinnäytetyön työstövaihe alkoi lokakuussa 2016 aloittaessani havainnoinnin Päiväkoti Apilassa. Havainnointi toimii kehittämishankkeessa

tiedonkeruumenetelmänä, jonka käyttäminen on kuitenkin tutkimustyötä joustavampaa (Salonen 2013, 23). Opinnäytetyössä pyrin havainnoinnin avulla keräämään tietoa siitä, mikä on Päiväkoti Apilassa työskentelyn kannalta olennaista ja millaisiin asioihin uuden työntekijän tulisi kiinnittää huomiota. Tähän tarkoitukseen havainnointi soveltui mielestäni erityisen hyvin. Havainnoinnin katsotaan häiritsevän käytetyistä menetelmistä vähiten lasten päivittäisiä toimintoja, mahdollistaen pääsyn luonnollisiin ympäristöihin (Gallagher 2009, 78; Hirsjärvi ym. 2009, 212). Myös tämän vuoksi koin havainnoinnin olleen hyvä menetelmä tiedonkeruuseen. Havainnoinnin toteutin osallistuvan havainnoinnin periaatteen mukaisesti, osallistuen aktiivisesti päiväkodin toimintaan ja lasten kanssa toimimiseen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 217). Koin, että osallistuvan havainnoinnin avulla tekemäni havainnot olivat mahdollisimman luonnollisia ja kuvastivat hyvin Päiväkoti Apilan arkea. Kun osallistuvaa havainnointia toteutetaan pidemmän aikaa, tilanteessa olevat henkilöt eivät muokkaa käytöstään havainnoijan läsnäolon vuoksi. Tällöin havainnoijan läsnäoloon ennemminkin sopeudutaan, kuin reagoidaan. (Crabtree & Miller 1992, 47). Havainnointitunteja tässä opinnäytetyössä kertyi yhteensä noin 50.

Pidin erillistä havainnointipäiväkirjaa, johon kirjasin kunkin päivän havainnot ja niihin liittyvät johtopäätökset ja tulkinnot. Pohjana havainnointipäiväkirjalle voi toimia ennalta määriteltä jäsentely siitä, millaisiin asioihin havainnoinnissa ja muistiinpanoissa huomio kiinnitetään (Toikko & Rantanen 2009, 144). Omaa havainnointipäiväkirjaani jäsensin havainnointilomakkeessa esiintyneiden teemojen kautta. En kuljettanut havainnointipäiväkirjaa mukani, vaan kirjasi havainnot erillisessä tilassa sopivan tilanteen tullen. Koin, että muistiinpanovälineiden kuljettaminen mukana olisi saattanut häiritä lapsia.

Toteutimme päiväkodin henkilökunnan kanssa lisäksi kolme keskustelua, joissa kävimme yhdessä läpi tekemiäni havaintoja ja johtopäätöksiä, sekä niiden merkitystä perehdytysmateriaalin kannalta. Havainnointipäiväkirjaan kirjatut johtopäätökset tulisikin luotettavuuden lisäämiseksi varmistaa haastattelujen avulla (Kananen 2014, 83). Kirjasin erilliseen vihkoon keskustelujen aikana tärkeimmiksi nousseet teemat. Keskustelujen jälkeen kokosin muistiinpanot vielä sähköiseen muotoon niiden käsittelemisen helpottamiseksi. Pelkistin

dokumentoidusta aineistosta ne teemat, jotka toistuivat keskusteluissa useimmiten. Näiden alle kirjasin vielä kuhunkin liittyviä havaintoja sekä keskustelujen aikana esiin nousseita asioita. Tärkeimmiksi nousseita teemoja käsittelin valmistuneessa perehdytysmateriaalissa.

Tärkeimmiksi teemoiksi havaintojen ja niistä käytyjen keskustelujen aikana nousivat vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö, lapsilähtöisyys, lasten osallisuuden sekä toimijuuden tukeminen, turvallisuudesta huolehtiminen ja päiväkodissa esiintyvät säännöt. Nämä teemat esiintyivät jokaisessa keskustelussa. Kahdessa kolmesta keskustelusta korostui puolestaan vapaan leikin merkitys Päiväkoti Apilassa, tilojen jakaminen toiminnan mukaan, joustavuus ja arjen suunnittelu sekä työntekijän rooli päiväkodissa.

Havainnoinnin aikana huomasin, että huoltajille annettiin runsaasti aikaa heidän tuodessaan ja hakiessaan lastaan hoidosta. Päiväkodin omistajat pitivät myös tärkeänä vanhempien asiantuntijuutta oman lapsensa asioissa. Lapsilähtöisyys ja lasten toimijuuden tukeminen näkyivät myös kasvattajien toiminnassa. Suuri osa leluista oli asetettu lasten saataville, jotta he voisivat itsenäisesti siirtyä leikistä toiseen oman mielenkiintonsa mukaisesti. Lisäksi suunnitellusta toiminnasta poikettiin lasten toiveiden ja mielenkiinnon mukaan. Kiireettömyys välittyi kasvattajien toiminnasta ja se nähtiin myös keskusteluissa tärkeänä. Lisäksi tiloja pyrittiin jakamaan toiminnan mukaan, jotta ympäristö olisi lapsille rauhallinen. Lapsia kannustettiin kokeilemaan itsenäisesti haastavaksi koettuja asioita ja onnistumisia huomioitiin. Keskustelujen aikana kasvattajan rooli myönteisenä kannustajana nousikin esiin ja myönteistä ilmapiiriä pidettiin tärkeänä. Lisäksi vapaa leikki korostui havainnoinnin aikana. Keskusteluissa ilmeni, että vapaalla leikillä on merkittävä rooli päiväkodissa. Lasten välisissä ristiriitatilanteissa pyrittiin ensin antamaan lapsille tilaa ja aikaa sopia riita itsenäisesti. Kasvattajien toiminta siirtymä-, ruokailu-, lepo- ja ulkoilutilanteissa nousi myös esiin havainnoinnin sekä keskustelujen aikana. Lapsia pyrittiin valmistelemaan siirtymätilanteisiin ilmoittamalla leikin loppumisesta hyvissä ajoin. Mahdollisuuksien mukaan siirtymiä toteutettiin myös pienemmissä ryhmissä tilanteen rauhoittamiseksi. Lisäksi erilaiset säännöt ja turvallisuudesta huolehtiminen nousivat esiin niin havainnoissa, kuin keskusteluissakin.

7.3 Perehdytysmateriaaliin liittyvien toiveiden kartoittaminen teemahaastattelujen avulla

Keräsin aineistoa perehdytysmateriaalia varten myös teemahaastattelujen avulla. Teemahaastattelu on laadullinen tutkimusmenetelmä, jonka puolistrukturoitujen kysymysten avulla aineistoa on mahdollista kerätä vapaammin. Teemahaastattelu laadullisena tutkimusmenetelmänä on pätevä etenkin silloin, kun pyrkimyksenä on saada tietoa tiettyyn teemaan liittyen tai kun pyritään tekemään asiantuntijoiden konsultaatiota. (Vilka & Airaksinen 2003, 63.) Teemahaastattelut tarjoavat tarvittavaa väljyyttä aiheen tutkimiseen, mutta myös rajaavat käsiteltävää aihetta teemojen avulla (Kananen 2014, 91). Teemahaastattelujen avulla pyrin keräämään tarkempaa tietoa siitä, millaisia asioita perehdytys ja päiväkodin omistajat perehdytysmateriaalilta toivoivat. Tällä pyrin varmistamaan, että materiaali vastaisi mahdollisimman hyvin heidän toiveitaan ja tarpeitaan. Perehdytysmateriaalilta keräsin kirjalliset suostumukset haastatteluihin osallistumisesta (liite 3). Toimitin haastattelurungot etukäteen haastateltaville, jotta he voisivat tutustua niihin. Haastattelin opinnäytetyötäni varten viittä perehdytys- ja päiväkodin kahta omistajaa. Teemahaastattelut toteutin yksilöhaastatteluina nauhoittaen käytyä haastattelut.

Haastattelujen toteuttamisen jälkeen litteroin nauhoittamani materiaalin. Litteroinnilla tarkoitetaan tallennetun aineiston kirjaamista puhtaaksi sellaiseen muotoon, jossa sitä pystytään tutkimaan. Litteroinnin tarkkuusasteesta ei ole olemassa yksiselitteistä ohjeistusta vaan tarkkuus on riippuvainen esimerkiksi siitä, minkälaisia asioita tutkimuksella tavoitellaan. (Hirsjärvi ym. 2009, 222; Vilka 2005, 115.) Nauhoittamani haastattelut litteroin asiasisällön tarkkuudella. Kirjasin sähköiseen muotoon tarkasti sen, minkälaisia asioita haastateltavat kunkin kysymyksen kohdalla toivat esiin, jättäen kuitenkin sanatarkan litteroinnin tekemättä. Päädyin tähän ratkaisuun, sillä koin tärkeäksi kerätä tarkasti haastatteluissa esiintyneet sisällöt. Sanatarkkaa litterointia ei mielestäni kuitenkaan tarvittu, sillä haastattelujen pyrkimyksenä oli kartoittaa yleisesti haastateltavien toiveita ja tarpeita materiaaliin liittyen. Kirjasin kunkin haastattelun omaksi tiedostokseen, jättäen näkyville kysytyt kysymykset ja niistä saadut vastaukset. Lopulta yhdistin päiväkodin omistajien haastattelut omaksi

tiedostokseen ja perehtyjien haastattelut omakseen. Kirjasin molempiin tiedostoihin jokaisen kysymyksen alle kaikkien haastateltavien vastaukset erittelemättä vastaajia toisistaan. Vastaajien eritteleminen ei opinnäytetyöni kannalta ollut merkityksellistä. Litteroitua aineistoa kertyi yhteensä 19 sivua.

Teemahaastatteluista saadut vastaukset käsittelin käymällä kunkin kysymyksen läpi erikseen. Merkitsin värikynällä kuhunkin vastaukseen useimmin toistuneet teemat. Pelkistin saadut vastaukset pääteemoiksi, jotka kokosin lopulta erilliseksi tiedostoksi. Pidin kuitenkin henkilöstön ja perehtyjien vastaukset ominaan, jotta niiden tarkasteleminen erikseen mahdollistui. Koin, että tämänkaltainen analyysi oli sopivin, sillä sen avulla sain kerättyä tietoa siitä, millaisia asioita materiaalilta erityisesti toivottiin. Vastausten kautta esiin nousseiden teemojen avulla minun oli mahdollista valita perehdytysmateriaalissa käsiteltävät asiat perehtyjien sekä päiväkodin omistajien toiveiden ja tarpeiden mukaisesti. Näin pyrin osaltaan varmistamaan sitä, että materiaali rakentuisi opinnäytetyöni tavoitteen mukaisesti kohderyhmän sekä toimeksiantajan toiveista ja tarpeista.

7.4 Haastateltavien toiveet materiaaliin liittyen

Teemahaastattelujen kautta selvisi, että niin perehtyjät kuin omistajatkin toivoivat materiaalissa esiintyvän tietoa päiväkodin säännöistä, päivärytmistä ja rutiineista. Päiväkodin omistajat toivoivat, että päivärytmit esiteltäisiin materiaalissa niin lasten kuin aikuistenkin näkökulmasta. Myös turvallisuusseikat ja lapsiin liittyvien tärkeiden asioiden, kuten allergioiden ja sairauksien kertominen koettiin lähes kaikissa haastatteluissa merkityksellisenä. Niin perehtyjien kuin omistajienkin haastatteluissa nousi myös esiin, että materiaalissa tulisi kertoa lyhyesti kasvattajilta odotettavista asioista ja päiväkodin toimintatavoista. Perehtyjät kokivat, että materiaalissa tulisi käsitellä konkreettisella tasolla sitä, kuinka kyseisessä päiväkodissa toimitaan siirtymä-, ruokailu-, lepo- ja ristiriitatilanteissa sekä lapsia vastaanottaessa. Lisäksi päiväkodin arvoja toivottiin käsiteltävän materiaalissa. Tätä toivoivat niin perehtyjät kuin omistajatkin. Valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan tai varhaiskasvatusta ohjaavaan lainsäädäntöön liittyvää tietoa eivät perehtyjät kokeneet tärkeäksi. Päiväkodin omistajat

puolestaan toivoivat näitäkin materiaalissa sivuutettavan lyhyesti. Lisäksi he toivoivat esimerkiksi päivähoito-oikeutta ja sallittuja ryhmäkokoja käsiteltävän materiaalissa tiivistetysti. Päiväkodin omistajat kokivat myös, että päiväkodin perustiedot ja erityispiirteet arjen suunnitteluun sekä omavalvontaan liittyen tulisi selvittää materiaalista.

Ajatus perehdyttämisen muistilistasta nousi myös esiin niin omistajien kuin perehtyjienkin haastatteluissa. Yksi perehtyjistä koki, että muistilista voisi olla suunnattu heille, jotta vastuu asioiden läpikäymisestä ei olisi pelkästään päiväkodin henkilökunnalla. Muistilistassa toivottiin käsiteltävän aluksi arjen kannalta merkityksellisiä asioita siirtyen lopulta esimerkiksi päiväkodin arvoihin.

Kyselylomake koettiin kaikkien haastateltavien mielestä hyväksi osaksi perehdytysmateriaalia, vaikkakin sen mielekkyyden koettiin myös riippuvan perehtyjästä itsestään. Lomakkeen tehtäväksi nähtiin suurimmassa osassa haastatteluja perehtyjien osaamisen, tavoitteiden, haasteiden, tarpeiden ja kokemuksen kartoittaminen. Pääasiassa lomakkeen katsottiin edistävän erityisesti perehtyjän omaa pohdintaa suhteessa taitoihinsa, osaamiseensa ja kehittämistarpeisiinsa. Lisäksi kyselylomakkeen katsottiin mahdollisesti antavan päiväkodin omistajille perehdyttämisen kannalta olennaista tietoa perehtyjästä. Päiväkoti Apilan omistajat toivat esiin, että kyselylomakkeella olisi hyvä selvittää, minkälaisia arvoja perehtyjällä on liittyen varhaiskasvatuksessa tehtävään työhön ja minkälaisia tarpeita hänellä on ohjauksen suhteen. Lisäksi päiväkodin omistajat toivoivat kyselylomakkeella selvitetävän sitä, millä tavalla kukin perehtyjä kokee parhaiten oppivansa. Näin he voisivat hyödyntää tätä tietoa perehdytystä suunniteltaessa. Kupias ja Peltola (2009, 162) tuovatkin esiin, että esimerkiksi perehtyjän lukutottumuksia tulisi selvittää, jotta mahdolliset vaikeudet lukemisessa tai kirjoittamisessa voitaisiin huomioida.

Yleisilmeeltään materiaalista toivottiin kaikkien haastateltavien näkökulmasta lyhyttä ja ytimekästä. Lähes kaikki haastateltavat kokivat, että materiaalin tulisi olla lisäksi värikäs, omanlainen, innostava ja erilainen. Yksi perehtyjistä toi myös esiin, että sähköisessä muodossa oleva materiaali olisi nykypäiväinen ja mieluisa. Kyselylomakkeen tulisi perehtyjien mielestä koostua

monivalintakysymyksiä avointen kysymysten sijaan. Päiväkodin omistajat kuitenkin näkivät, että avoimet kysymykset saattaisivat palvella paremmin heidän tavoitettaan tutustua sijaiseen tai harjoittelijaan.

7.5 Lapset osallisiksi kehittämistyöhön

Koin tärkeäksi osallistaa myös päiväkodin lapsia opinnäytetyöhön. Lasten osallisuuden merkitystä korostetaan esimerkiksi uudistuneissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Lasten osallistamisen tarkoituksena oli tuoda esiin heidän toiveitaan liittyen kasvattajien toimintaan päiväkodissa. Henkilöstön kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta päädyttiin toteuttamaan lapsille aihesadutus. Menetelmä oli tuttu päiväkodin lapsille, mikä oli yksi syy sen valintaan.

Neljään vaiheeseen perustuva sadutusmenetelmä on Suomessa kehitetty psykologi Monika Riihelän toimesta. Perussadutuksessa tarina kerrotaan, kirjataan sanatarkasti, luetaan ääneen ja lopuksi kertojan halutessa tarinaa vielä muokataan. Sadutuksessa lapselle ei anneta sadulleen aihetta, vaan hän kertoo tarinan juuri sellaisena, kuin hän itse sen haluaa kertoa. Sadutus tarjoaa väylän lapsen lähestymiselle sekä kokonaisten toimintakulttuurien muutokselle. Menetelmänä sadutus ei pyri opettamaan, vaan sen avulla pyritään kuuntelemaan ja kohtaamaan. Kun saduttamisen aihepiiri on annettu valmiiksi, puhutaan aihesadutuksesta. (Karlsson 2014, 15, 18–19, 23–24, 44; Kotka 2011, 15.) Sadutukseen osallistuneet lapset valikoituivat päiväkodin henkilökunnan kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta. Lasten ikä vaikutti valintaan. Yhteensä aihesadutukseen osallistui viisi lasta. Ennen varsinaista sadutusta pyysin lasten huoltajilta luvan lasten osallistumisesta sadutukseen (liite 3). Huoltajilta kerättiin suullisesti luvat myös satujen liittämistä osaksi opinnäytetyötä. Luvan sain heiltä kaikilta. Lisäksi pyysin suullisesti lapsilta suostumuksen sadutukseen osallistumisesta, sillä tutkijan on tärkeää huomioida, että osallistuminen tutkimukseen olisi vapaaehtoista (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131).

Ennen varsinaista sadutusta toteutin lapsille muutamaa päivää aikaisemmin sadutuksen, jossa lapset saivat kertoa tarinan valitsemastaan aiheesta. Aihe sadutuksen lisäksi lapsia tulisikin säännöllisesti saduttaa heidän valitsemistaan aiheista, jotta he kokisivat niiden olevan kiinnostavia aikuisen mielestä (Karlsson 2014, 44). Tarkoituksena oli, että menetelmä olisi aihe sadutusta toteutettaessa lapsilla tuoreessa muistissa. Tähän sadutukseen osallistui neljä viidestä lapsesta. Perussadutusta toteuttaessa lasten huomio kiinnittyi huoneen seinällä olevaan maalaukseen, josta moni alkoi kertoa tarinaa. Tämän sekä päiväkodin omistajien kanssa käytyjen keskustelujen vuoksi päädyimme siihen, että aihe sadutuksen tueksi olisi mielekäästä piirtää kuvat, joista satua voisi kertoa.

Varsinaisen aihe sadutuksen toteutin kullekin lapselle yksilöllisesti. Päiväkodin omistajat olivat valmistelleet lapsia sadutettavaan aiheeseen keskustelemalla heidän kanssaan esimerkiksi siitä, minkälaiset asiat ovat lasten mielestä mukavia päiväkodissa. Sadutuksen aloitin pyytämällä lapsia piirtämään kuvat liittyen siihen, minkälaisia asioita he toivoisivat aikuisten tekevän päiväkodissa. Piirtämisen aikana sekä sen jälkeen lapset saivat kertoa piirtämistään kuvista. Lasten kertomat tarinat kirjasin erilliselle paperille, minkä jälkeen luin ne vielä lapsille. Tämän jälkeen he saivat vielä halutessaan muokata satuja ja antaa sadulleen nimen. Lopuksi luin heille valmiit sadut. Jokaiselta lapselta pyysin myös luvan sadun ja piirustuksen näyttämiseksi muille ja liittämiseksi osaksi valmistamaani materiaalia sekä opinnäytetyötä. Luvan sain kaikilta lapsilta.

Lasten saduissa oli nähtävissä erityisesti toive aikuisten osallistumisesta yhteiseen tekemiseen ja leikkiin. Aikuisten toivottiin muun muassa askartelevan lasten kanssa sekä nukkuvan päiväunet heidän kanssaan. Aikuisten toivottiin leikkivän lasten kanssa pomppuleikkiä, rakentavan palikoita, leikkivän junaradalla ja tekevän paloautoja. Leikki nousikin esiin jollain tapaa kaikissa tarinoissa. Kaiken kaikkiaan aikuisten osallistuminen leikkiin ja muuhun yhteiseen toimintaan sekä aikuisten ja lasten yhteinen tekeminen korostuivat saduissa.

7.6 Perehdytysmateriaalin tarkistus ja viimeistely

Niin kuin Salonenkin (2013, 18) toi esiin, kehittämistoiminnan konstruktivistisessa mallissa tarkistusvaihe liittyy usein prosessin muihinkin vaiheisiin. Näin oli myös omassa opinnäytetyössäni. Ennen teemahaastattelujen toteuttamista toimitin haastateltaville valmistamani haastattelurungot arvioitaviksi. Haastateltavilta sain muutosehdotuksia, joiden mukaan muokkasin kysymyksiä. Esittelin tapaamisemme yhteydessä muokatut versiot vielä Päiväkoti Apilan omistajille, jonka jälkeen lopulliset haastattelurungot valmistuivat. Palautetta haastattelurungoista keräsin, jotta kysymykset olisivat mahdollisimman ymmärrettäviä ja tarkoituksenmukaisia. Lisäksi pyrin tällä siihen, että kysymykset olisivat haastateltaville tuttuja ennen varsinaisia haastatteluja.

Tiedonkeruun jälkeen valmistin materiaalille haastattelujen, havainnoinnin ja yhteisten keskustelujen pohjalta sisällysluettelon. Ensimmäinen vaihe tuotoksen arvioinnissa oli valmistamani sisällysluettelon lähettäminen päiväkodin henkilökunnalle arvioitavaksi. Heidän mielestään sisällysluettelo oli hyvä, joten muutoksia siihen ei tullut. Tämän jälkeen valmistin perehdytysmateriaalin tietosivujen sisällön, perehdytyksen muistilistan ja kyselylomakkeen ensimmäiset versiot. Tähän versioon en liittänyt vielä kuvia, vaan laadin sen Word-tekstinkäsittelyohjelmalla keskittyen tekstisisältöön. Tällöin materiaalin sisältöä oli helppo muokata tarvittaessa. Materiaalin ensimmäisen version lähetin arvioitavaksi Päiväkoti Apilan omistajille. Omistajilta saatu palaute oli positiivista ja materiaalin sisältöön oltiin tyytyväisiä. Päiväkodin omistajat kokivat, että materiaali oli huolellisesti valmistettu ja rakennetta pidettiin niin tietosivujen, muistilistan kuin kyselylomakkeenkin kannalta selkeänä. Lisäksi materiaalin pituutta pidettiin hyvänä ja sisältöä tiiviinä mutta informatiivisena. Tietosivujen lisäksi myös lomake nähtiin sopivan pituisena ja kysymykset tarkoituksenmukaisina. Muutosehdotuksia tuli joihinkin sanavalintoihin liittyen, sekä sääntöjä koskevan osion liittämiseksi osaksi turvallisuutta käsittelevää osiota. Nämä muutokset toteutin materiaaliin ennen lopullisen tuotoksen valmistamista. Tämän jälkeen kokosin materiaalin valmiiseen muotoonsa PowerPointilla.

Valmistuneen materiaalin kävin esittelemässä Päiväkoti Apilan omistajille päiväkodilla. Tämän jälkeen keräsin heiltä palautetta ja korjausehdotuksia siihen liittyen. Päiväkodin henkilökunta oli erittäin tyytyväinen valmistuneeseen materiaaliin ja parannusehdotuksia ei tullut. Henkilöstön mielestä materiaali vastasi heidän toiveitaan niin sisällöltään kuin ulkomuodoltaankin. Heidän mielestään materiaali oli huolellisesti valmistettu, visuaalisesti kiinnostava ja sopivan pituinen.

Valmiiseen muotoonsa kootun materiaalin lähetin sähköpostilla arvioitavaksi myös haastatteluun osallistuneille perehtyjille. Toiminnallisessa opinnäytetyössä palautteen kerääminen tuotoksen kohderyhmältä onkin Vilkan ja Airaksisen (2003, 157) mielestä merkityksellistä. Heidän mielestään palautetta tulisi kerätä tuotoksen käytettävyydestä, toimivuudesta ja visuaalisesta ilmeestä, kuin myös luottavuudesta. Näihin asioihin pyysin perehtyjä kiinnittämään huomiota tuotosta arvioidessa. Lähettämällä tuotoksen kohderyhmälle arvioitavaksi pyrin myös varmistamaan sitä, että se vastaisi heidän toiveisiinsa ja tätä kautta myös opinnäytetyön tavoitteeseen.

Palautetta sain kahdelta haastateltavalta. Perehtyjät kokivat kyselylomakkeen tiiviiksi ja kysymykset napakoiksi. Kysymysten koettiin herättelevän perehtyjää pohtimaan omaa työskentelyään ja oppimismotivaatiotaan. Pidemmän kyselylomakkeen olisi koettu vähentävän vastausmotivaatiota. Materiaalin tietosivut koettiin selkeiksi ja asiasisältöä nähtiin olevan sopivasti. Henkilöstön toivomaa varhaiskasvatuslakia ja ryhmäkokoja käsittelevät osiot koettiin hyväksi lisäksi niiden tiivyyden vuoksi. Nähtiin lisäksi, että tieto tuli luontevasti esiin. Materiaalin ulkoasua pidettiin houkuttelevana ja selkeänä, sekä kuvia pidettiin myös hyvinä ja erilaisina perinteisten valokuvien sijaan. Kuvien nähtiin antaneen materiaalille elävyyttä, mutta ei vieneen liikaa huomiota itse asialta. Lasten tarinat nähtiin piristävänä lisänä materiaalissa ja koettiin, että lasten kädenjälki on saatu hyvin mukaan materiaaliin.

7.7 Valmis tuotos

Valmiiseen muotoonsa kokosi materiaalin PowerPointilla. Pysin siihen, että diat olisivat haastatteluissa esiintyneiden toiveiden mukaisesti kiinnostavia lukea ja visuaalisesti mielenkiintoisia. Tuotoksessa käyttämäni kuvat olivat itse Päiväkoti Apilan tiloista ottamiani sekä Pixabaysta löydettyjä, tekijänoikeusvapaita kuvia. Kuvasin materiaaliani varten Päiväkoti Apilan tiloista löytyviä maalauksia. Näitä kuvia hyödynsin lopullisessa materiaalissa. Maalaukset on tehnyt DecoraDora-ryityksen Katja Kouvalainen. Häneltä on pyydetty lupa kuvien käyttämiseen ja julkaisemiseen osana materiaalia ja opinnäytetyötä. Pysin kiinnittämään huomiota materiaalin esteettisyyteen panostamalla lisäksi diojen aseteluun ja fonttien valintaan.

Materiaalissa käsiteltävä teemat on nostettu haastattelujen, havainnoinnin ja henkilöstön kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta. Näiden teemojen alla esiteltyyn sisältöön, kuten päiväkodin arvoihin sekä turvallisuuteen liittyen hyödynsin päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmaa ja omavalvontasuunnitelmaa sekä tiedonkeruun kautta esiin nousseita asioita. Teoriaa perehdytysmateriaalissa ei juurikaan ole, sillä haastateltavat eivät sitä materiaaliin toivoneet. Teoria on kuitenkin toiminut pohjana havainnointia sekä teemahaastatteluja suunniteltaessa sekä opinnäytetyöprosessin edetessä.

Materiaalin tietosivuissa esitellään aluksi yleisesti Päiväkoti Apilaa. Liitin alkuun myös sisällysluettelon, jotta lukija saisi näkemyksen siitä, millaisia asioita materiaalissa käsitellään. Materiaalissa esitellään päiväkodin toiminta-ajatusta sekä erityispiirteitä omavalvontaan ja arjen suunnitteluun liittyen. Tämän jälkeen kerrotaan päiväkodin yleisistä käytännöistä sekä tiloista. Materiaalissa on myös esitelty päiväkodin viikko-ohjelmaa sekä päivärytmejä niin lasten, kuin aikuistenkin osalta. Lisäksi siinä esitellään melko konkreettisesti toimintatapoja esimerkiksi ruokailu-, lepo-, siirtymä- ja lasten vastaanotto ja hakutilanteissa. Konkreettista sisältöä toivoivat erityisesti perehtyjät haastatteluissaan. Havainnoinnin ja haastattelujen aikana myönteisyys, vapaa leikki, lasten toimijuuden tukeminen ja kasvattajien toiminta ristiriitatilanteissa nousivat merkittäviksi asioiksi päiväkodissa, minkä vuoksi niitäkin käsitellään valmiissa

materiaalissa. Lopuksi materiaalissa käsitellään turvallisuutta, päiväkodin arvoja sekä kasvattajilta toivottavia asioita. Myös sadutuksen aikana syntyneet lasten tarinat on liitetty osaksi materiaalia. Viimeisenä materiaalissa on perehdyttämisen muistilista, johon on kirjattu tärkeimpiä asioita päiväkodissa toimimisen kannalta. Lapsiin liittyvät tärkeät asiat on liitetty osaksi muistilistaa, jotta niitä voidaan käsitellä suullisesti perehdytyksen aikana.

Kyselylomake on pidetty mahdollisimman tiiviinä, käsitellen haastatteluissa esiin nousseita teemoja. Lomakkeen avulla Päiväkoti Apilan henkilöstö voi kartoittaa perehtyjän kokemusta, vahvuuksia, oppimistoiveita sekä oppimistyyliä. Näitä asioita kyselylomakkeen toivottiin selvittävän myös haastatteluista saatujen vastausten perusteella. Perehtyjät toivoivat kyselylomakkeen sisältävän suljettuja kysymyksiä ja päiväkodin omistajat avoimia. Tämän vuoksi kyselylomakkeessa esiintyy molempia. Suljettujen kysymysten avulla pyrittiin valmistamaan lomakkeesta helposti täytettävä. Avoimilla kysymyksillä puolestaan on merkitystä perehtyjään tutustumisen kannalta.

Perehdyttämisen muistilista liitettiin osaksi materiaalin tietosivuja eräässä haastattelussa esiintyneen toiveen mukaisesti. Näin perehtyjät kantavat myös osaltaan vastuuta siitä, että he ovat tutustuneet kaikkiin perehdytyksen kannalta tärkeisiin aiheisiin. Muistilista alkaa käsittelemällä arjen kannalta merkityksellisiä asioita, siirtyen lopulta päiväkodin arvoihin – kuten haastatteluissa toivottiin.

8 Pohdinta

8.1 Kokonaisprosessin ja perehdytysmateriaalin arviointi

Opinnäytetyöprosessi eteni Salosen kehittämistoiminnan konstruktivistista mallia mukailleen. Opinnäytetyön tuotoksena valmistui sähköisessä muodossa oleva perehdytysmateriaali Päiväkoti Apilaan tuleville sijaisille sekä harjoittelijoille. Perehdytysmateriaali koostui päiväkodin toimintaan liittyvistä tietosivuista, perehdyttämisen muistilistasta ja perehtyjille suunnatusta kyselylomakkeesta.

Materiaalin valmistukseen osallistui päiväkodin omistajat, tuotoksen kohderyhmä ja päiväkodin lapset. Eri toimijoiden osallistaminen prosessin eri vaiheisiin olikin tärkeässä roolissa opinnäytetyössä. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää Päiväkoti Apilassa tehtävää perehdytystä niin, että sijaiset ja harjoittelijat voisivat osallistua perehdytykseen, hyödyntäen aikaisempaa osaamistaan sekä kehittämistarpeitaan. Tavoitteena opinnäytetyössä oli valmistaa perehdytysmateriaali, joka rakentuisi kohderyhmän tarpeiden mukaisesti, unohtamatta kuitenkaan päiväkodin omistajille merkityksellisiä asioita. Lasten osallistaminen oli myös merkityksellistä, sillä he ovat varhaiskasvatustyön keskiössä. Tämän vuoksi heidän ajatuksiaan oli mielestäni mielekästä liittää osaksi materiaalia.

Opinnäytetyön toteutusprosessi oli melko laaja, sillä käytettyjä menetelmiä oli useita. Menetelmien monipuolisuus oli kuitenkin yksi syy siihen, että sain kerättyä materiaalin kannalta olennaista tietoa runsaasti. Menetelminä opinnäytetyössäni oli muun muassa opinnäytetyöpäiväkirjan kirjoittaminen, havainnointi, teemahaastattelut, aihesadutus sekä päiväkodin henkilöstön kanssa tiiviisti toteutuneet keskustelut ja yhteistyö. Tämän lisäksi tuotoksen arviointiin osallistuivat päiväkodin omistajat sekä teemahaastatteluihin osallistuneet perehtyjät. Toiminnallisessa tutkimuksessa onkin periaatteena se, että arviointiin osallistuvat myös toiminnassa mukana olleet tahot (Kananen 2014, 137).

Havainnoinnin avulla ymmärsin Päiväkoti Apilan arkea hahmottaen niitä asioita, jotka ovat perehtymisen kannalta oleellisia juuri kyseisessä päiväkodissa. Teemahaastattelujen avulla sain puolestaan tarkempaa tietoa siitä, millaisia asioita niin päiväkodin henkilöstö kuin perehtyjätkin toivovat perehdytysmateriaalilta. Haastatteluilla pyrin lisäksi varmistamaan, että materiaali rakentuisi tavoitteensa mukaisesti perehtyjien ja omistajien toiveiden ja tarpeiden kautta. Kaiken kaikkiaan menetelmien valinta oli mielestäni onnistunutta.

Haastavin vaihe opinnäytetyöprosessissa oli suunnittelu. Käytettävien menetelmien valinta oli aluksi haasteellista ja siihen kului runsaasti aikaa. Myös toiminnan jäsentäminen mielekkäisiin kokonaisuuksiin tuntui aluksi melko

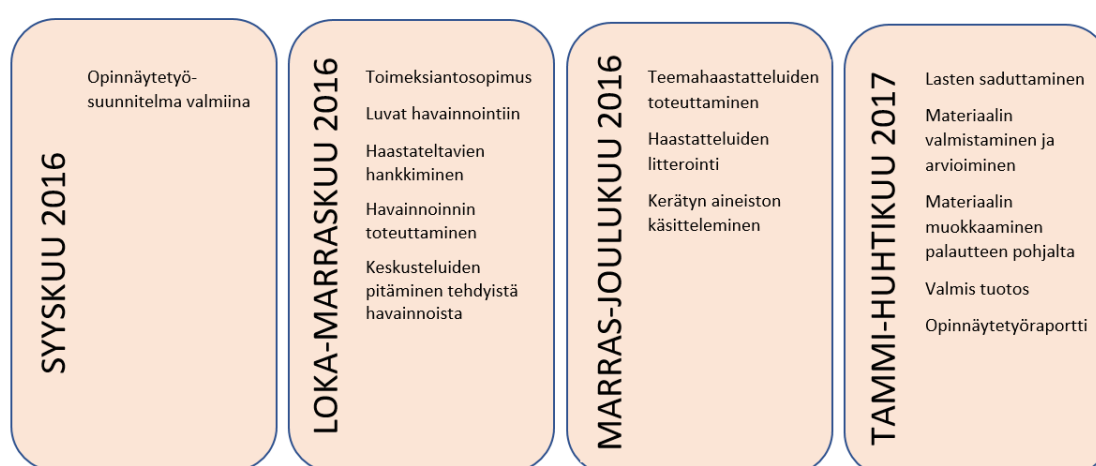
haastavalta. Panostus toiminnan suunnitteluun kuitenkin kannatti, sillä se auttoi minua etenemään loogisesti ja huolellisesti opinnäytetyön työstö-, tarkistus- sekä viimeistelyvaiheessa. Salonen (2013, 18) pitääkin kehittämistoiminnassa suunnitteluvaihetta kaikista tärkeimpänä. Huomasin itsekin, että huolellinen suunnittelu edisti opinnäytetyön vaiheittaista etenemistä. Suunnittelun ansiosta myös eri toimijoiden osallistaminen sujui luontevasti opinnäytetyön aikana. Opinnäytetyöpäiväkirja oli puolestaan tärkeä apu suunnittelun jäsentämisessä sekä oman toiminnan reflektoinnissa läpi opinnäytetyöprosessin.

Haasteelliseksi koin myös teemahaastattelurunkojen laatimisen. Haastateltavien arvioinnista huolimatta haastattelurungot sisälsivät osittain tiedonkeruun kannalta epäolennaisia kysymyksiä, sillä osa kysymyksistä ei antanut minulle perehdytysmateriaalin kannalta merkittävää tietoa. Erityisesti perehtyjille suunnattu haastattelurunko sisälsi kysymyksiä, joilla ei opinnäytetyöni kannalta ollut merkitystä. Näitä olivat esimerkiksi kasvattajana toimimiseen liittyvät kysymykset. Ymmärsin haastattelurunkojen puutteet vasta haastatteluja toteuttaessa. Tämän vuoksi haastattelurunkojen testaaminen ennen varsinaisten haastattelujen toteuttamista olisi ollut tärkeää. Tästä huolimatta sain haastattelujen avulla merkittävää tietoa opinnäytetyöni kannalta, sillä ratkaisevia kysymyksiä haastattelurungoista ei puuttunut. Merkityksettömistä kysymyksistä huolimatta teemahaastattelujen toteutus oli erityisen tarpeellinen opinnäytetyöni onnistumisen kannalta. Niiden avulla perehtyjien sekä päiväkodin omistajien ajatukset, tarpeet ja toiveet oli mahdollista huomioida materiaalia valmistettaessa. Tämä oli puolestaan merkityksellistä opinnäytetyön tavoitteen kannalta.

Pohdin myös pitkään menetelmää, jolla osallistaisin lapsia opinnäytetyöhöni. Menetelmän valintaa helpotti huomattavasti Päiväkotikielisen Apilan henkilökunnan kanssa käydyt keskustelut. Tavoitteenani oli, että lasten osallistaminen olisi luonteva osa opinnäytetyöprosessia sekä valmistunutta materiaalia. Sadutuksen kautta koen saaneeni tuotokseen esille lasten ajatuksia, mikä olikin tavoitteena lasten osallistamisessa. Toisaalta pohdin sitä, olisiko jokin toinen menetelmä mahdollistanut pienempienkin lasten osallistumisen. Lisäksi jokin toinen tiedonkeruumenetelmä olisi voinut innostaa lapsista kertomaan pidempiäkin

tarinoita. Aihesadutusta onkin kritisoitu siitä, että valmis aihe saattaa luoda lapsille ajatuksen siitä, että aikuinen odottaa heiltä tietynlaista vastausta käsiteltyyn aiheeseen (Karlsson 2014, 257). Aiheesta piirretty kuva saattoi kuitenkin osaltaan helpottaa satujen kerrontaa. Kuvan piirtäminen sadun tueksi olikin mielestäni hyvä valinta. Tätä kautta lapset saivat kerrottua omista ajatuksistaan paremmin, keskittyen piirtämäänsä kuvaan. Ennen aihesadutusta pitämäni perussadutukset olivat myös erittäin tärkeitä aihesadutuksen onnistumisen kannalta. Menetelmä oli perussadutuksen vuoksi lapsilla tuoreessa muistissa, minkä osaltaan koen olleen merkityksellistä aihesadutuksia toteutettaessa. Toteutin myös itse ensimmäistä kertaa sadutusta ja koenkin saaneeni varmuutta menetelmän käyttämiseen jatkossa.

Opinnäytetyöprosessi kokonaisuudessaan eteni suunnitellusti aikataulussa. Suunniteltu aikataulu (kuvio 3) oli tarpeeksi väljä edellyttäen kuitenkin työtä sekä paneutumista toimintaan. Päiväkodin omistajien kanssa hyvin sujunut yhteistyö edesauttoi prosessin etenemistä ja onnistumista suunnitellussa aikataulussa. Henkilökunnan innostus sekä motivaatio yhteistyöhön välittyi heidän toiminnastaan. Tämä oli suuri voimavara opinnäytetyöprosessin aikana. Keskusteluissamme nousi esiin, että myös päiväkodin omistajat olivat tyytyväisiä prosessin etenemiseen ja myös he kokivat, että opinnäytetyö oli onnistunut suunnitellusti.

Kuvio 3. Opinnäytetyön suunniteltu aikataulu

Tuotoksena valmistunut perehdytysmateriaali (liite 4) saavutti siitä kerätyn palautteen perusteella tavoitteensa. Prosessin eri vaiheilla tapahtunut arviointi oli mielestäni tärkeässä roolissa tuotoksen onnistumisen kannalta. Materiaalin

arviointiin osallistui päiväkodin omistajat sekä haastatteluihin osallistuneet perehtyjät. Näin materiaali vastasi perehtyjien tarpeita, mutta huomioi myös päiväkodin omistajien toiveet. Perehtyjät ja päiväkodin omistajat olivat palautteen perusteella tyytyväisiä materiaaliin. Materiaaliin en liittänyt käsiteltäviin teemoihin liittyvä teoriaa, sillä haastatteluissa sitä ei toivottu. Haastatteluissa teoria koettiin pääasiassa turhaksi ja epämieluisaksi. Tämän vuoksi sen pois jättäminen materiaalista oli mielestäni perusteltua ja vastas opinnäytetyöni tavoitetta. Teoria ohjasi kuitenkin teemahaastattelurunkojen valmistusta, valmistuneen tuotoksen muotoa ja havainnointilomakkeessa käsiteltävien teemojen valintaa. Teoriaan tutustumisen kautta pyrin varmistamaan sitä, että tiedonkeruussa keskityttäisiin varhaiskasvatuksen arjen, kasvattajana toimimisen ja perehdyttämisen kannalta olennaisiin asioihin. Lisäksi hyödynsin teoriakirjallisuutta läpi opinnäytetyöprosessin, vahvistaen omaa ymmärrystäni käsiteltäviin aiheisiin liittyen.

Materiaalin saadessa paljon positiivista palautetta on mielestäni tärkeää kuitenkin myös muistaa, että kaikki perehtyjät eivät välttämättä koe materiaalia mieluisaksi. Joillekin esimerkiksi lukeminen saattaa olla haasteellista, minkä vuoksi tällöin perehdytyksessä tulisi keskittyä esimerkiksi suulliseen ohjaukseen. Perehtyjien lukutottumuksista tulisikin Kupiaksen ja Peltolan (2009, 161) mielestä keskustella yhdessä. Valmistuneessa perehdytysmateriaalissa tätä on kuitenkin pyritty huomioimaan kartoittamalla kunkin perehtyjän kannalta mielekkäitä oppimistapoja.

8.2 Tulosten tarkastelu ja tuotoksen merkitys

Perehdytysmateriaalia arvioitaessa niin perehtyjiltä, kuin päiväkodin omistajiltakin saatu palaute oli positiivista. Materiaaliin kuuluvan kyselylomakkeen koettiin herättelevän perehtyjä pohtimaan omaa työskentelyään ja oppimismotivaatiotaan. Näitä asioita kyselylomakkeen toivottiin käsittelevän myös teemahaastatteluissa saatujen vastausten valossa. Perehtyjän olisikin Kupiaksen ja Peltolan (2009) mukaan tärkeää aktiivisesti työstää asioita, jotta uuden oppiminen mahdollistuisi. Kysymykset puolestaan

tarjoavat perehtyjälle mahdollisuuden aikaisemman osaamisensa aktivointiin. Aktivoivien kysymysten avulla perehtyjät voivat oivaltaa ja ymmärtää asioita paremmin. (Kupias & Peltola 2009, 152.) Materiaalin tietosivut nähtiin sisällöltään tarkoituksenmukaisiksi ja laajuudeltaan sopiviksi. Haastatteluissa korostui, että materiaalista toivottiin tiivistä. Lisäksi esimerkiksi varhaiskasvatusta ohjaaviin tekijöihin tai muuhun liittyvää teoriaa etenkin perehtyjät eivät kokeneet tärkeäksi. Yksi olennainen osa perehdytysmateriaalia onkin Kjelinin ja Kuusiston (2003, 212) mukaan materiaalin helppolukuisuus ja olennaisiin asioihin keskittyminen. Perehtyjillä on runsain määrin opittavaa, minkä vuoksi luettavan materiaalin tulisi käsitellä vain olennaisimpia asioita. Jos materiaalia on liikaa, voi se laskea motivaatiota perehtymiseen. (Kupias & Peltola 2009, 162.) Tämän vuoksi koin laajemman teorian jättämisen materiaalin ulkopuolelle perustelluksi. Tätä ajatusta tuki myös materiaalista saatu palaute.

Materiaalin ulkoasu ja visuaalinen ilme nähtiin houkuttelevaksi ja selkeäksi. Myös haastatteluissa toivottiin, että materiaali olisi ulkonäöltään houkutteleva ja sisältäisi kuvia. Sisällön lisäksi materiaalin ulkonäöllä onkin merkitystä (Kjelin & Kuusisto 2003, 212). Kuvat koettiin palautteen perusteella hyväksi lisäksi, niiden viemättä kuitenkaan huomiota itse sisällöltä. Perehdytysmateriaalin yleishenkeen tulisikin panostaa, sillä materiaali saattaa olla ensimmäisiä asioita, joihin perehtyjä yrityksessä tutustuu. Tämän vuoksi materiaalin välittämä viesti on merkityksellinen. (Kjelin & Kuusisto 2003, 211.) Lasten tarinat nähtiin myös piristäväksi lisäksi materiaalissa.

Päiväkoti Apilan omistajat olivat erittäin tyytyväisiä lopulliseen tuotokseen, eikä perehtyjiltäkään muutosehdotuksia materiaalin suhteen tullut. Saadun palautteen perusteella koen, että materiaalissa käsiteltiin havainnoinnin sekä haastattelujen aikana esiin nousseita teemoja onnistuneesti. Materiaalin ulkonäkö sekä sisältö vastasivat perehtyjien ja päiväkodin omistajien toiveita ja tarpeita.

Opinnäytetyölläni ja sen tuotoksena syntyneellä perehdytysmateriaalilla on suuri merkitys Päiväkoti Apilalle. Materiaalin avulla päiväkodin omistajien on mahdollista tutustua uuteen sijaiseen tai harjoittelijaan paremmin, kartoittaen samalla hänen osaamistaan ja oppimistarpeitaan. Perehtyjän tavoitteet tulisikin

huomioida työnopastuksessa, joskin painotukset perehdytyksessä määrittyvät myös yrityksen osaamistarpeiden kautta. Toisaalta oppijalähtöiset tavoitteet edistävät perehtyjän oppimista. (Kupias & Peltola 2009, 128.) Materiaalin avulla Päiväkoti Apilan omistajat voivat keskittyä perehdytyksessä kunkin tulokkaan henkilökohtaisiin tarpeisiin kertoen kuitenkin samalla kyseisen päiväkodin kannalta merkityksellisistä asioista. Materiaali tarjoaa Päiväkoti Apilan omistajille väylän entistäkin vuorovaikutuksellisempaan perehdytykseen.

Päiväkotiin tulevat sijaiset sekä harjoittelijat saavat kyselylomakkeen avulla pohdittua omaa osaamistaan sekä oppimistaan. Kun aikaisempi osaaminen tunnustetaan, saattaa se edesauttaa uuden oppimista (Kupias & Peltola 2009, 127). Koska materiaalin kehittämiseen on osallistettu myös perehtyjä, vastaa se paremmin myös heidän toiveisiinsa. Materiaalissa käsitellään erityisesti niitä asioita, joita perehtyjät kokivat merkityksellisiksi teemahaastatteluissa. Tällä on merkitystä materiaalin kohderyhmälle. Päiväkodin toimintatapoja on materiaalissa kuvattu melko konkreettisesti. Tämä helpottaa perehtyjä toimimaan esimerkiksi ruokailu- ja siirtymätilanteissa päiväkodin toiminta-ajatuksen mukaisesti.

8.3 Ammatillinen kasvu sekä oppimiskokemukset

Vaikkakin opinnäytetyöni aihe on paljon käsitelty, koin sen olleen hyvä oman ammatillisen kasvuni sekä oppimisen kannalta. Erityisesti havainnoinnin avulla pääsin osallistumaan tiiviisti varhaiskasvatuksen arkeen. Sain konkreettisen kuvan siitä, mitä päiväkodissa päivän aikana tapahtuu ja millaisista asioista lastentarhanopettajan työ koostuu. Koenkin oppineeni paljon konkreettisesti siitä, minkälaista työ päiväkodissa on, mitkä ovat lastentarhanopettajan perustehtävät sekä mistä arki päiväkodissa muodostuu. Lisäksi koen saaneeni varmuutta lasten kanssa toimimiseen osallistuessani päiväkodin toimintaan aktiivisesti. Ennen opinnäytetyötäni en ollut tutustunut yksityiseen päivähoitoon ja koenkin oppineeni paljon myös siitä. Lisäksi opin paljon esimerkiksi omavalvonnasta ja sen merkityksestä yksityisessä päiväkodissa.

Tiedonkeruun kautta opin paljon sekä perehtyjien, että perehdyttäjien toiveista ja näkemyksistä työnopastukseen liittyen. Huomasin, että heidän toiveensa perehdytykseen liittyen ovat melko samankaltaisia, vaikka erojakin löytyy. Erityisesti perehtyjät toivoivat työnopastukselta käytännönläheisyyttä. Havainnoinnin sekä niistä käytyjen keskustelujen kautta koin osaamiseni näyttäytyneen käytännössä. Keskustelujen kautta huomasin, että tekemäni havainnot olivat todenmukaisia ja oleellisia päiväkodin toiminnan kannalta. Koin osanneeni yhdistää oppimaani teoriaa käytäntöön, mikä puolestaan toi itselleni varmuutta tulevaisuuden työuraa ajatellen.

Pohdin opinnäytetyöni aikana paljon myös lasten osallisuutta. Opin, että lapsille ominaisten toimintatapojen löytäminen mahdollistaa aikuisille heidän ajatustensa ymmärtämisen. Aikuisten ja lasten lähestymistavat päiväkodin arkeen eroavat toisistaan (Roos 2016, 62). Tämän vuoksi koen oppineeni, että lasten ajatusmaailman ja näkökulman ymmärtäminen on erityisen tärkeää. Jotta varhaiskasvatuksen toiminta voisi olla aidosti lapsilähtöistä, on aikuisten mielestäni ymmärrettävä heidän maailmaansa. Toisaalta huomasin, että hyvän, lapsilähtöisen menetelmän löytäminen saattaa olla haasteellista. Lisäksi pienten lasten osallistaminen vaatii erilaisia menetelmiä, etenkin silloin, jos he eivät vielä kykene sanalliseen kommunikointiin. Pohdin myös sitä, että kuinka lapsilähtöistä tiedonkerääminen on aikuiselta lähtevän tarpeen valossa. Tämän vuoksi pohdin, olisiko jokin muu menetelmä kuin sadutus toiminut vieläkin paremmin lasten osallistamisessa.

Koin myös keskustelut Päiväkotijärjestön henkilökunnan kanssa erityisen tärkeiksi oman oppimiseni kannalta. Keskustelujen kautta sain reflektoitua oppimaani ja kokemaani, minkä koen kasvattaneen luottamusta omaan kykyihini ja taitoihini. Toimiva yhteistyö toimeksiantajan kanssa on ollut kaiken kaikkiaan yksi merkittävä tekijä opinnäytetyöni, oppimiseni sekä ammatillisen kasvuni kannalta. Olen pystynyt avoimesti pohtimaan keräämääni tietoa prosessin eri vaiheissa ja vaihtamaan ajatuksia päiväkodin omistajien kanssa. Yhteisten keskustelujen avulla koen saaneeni uusia ajatuksia niin kasvattajana toimimiseen kuin opinnäytetyön tuotokseenkin.

8.4 Luotettavuus ja eettisyys

Luotettavuuden lisäämiseksi käytin opinnäytetyöni toteutuksessa useita eri menetelmiä. Useita menetelmiä käyttämällä voidaan tutkimuksen luotettavuutta parantaa. Useiden menetelmien käyttämisestä kutsutaan triangulaatioksi. Kananen (2014) tuo esiin, että minimissään kolme tiedonkeruumenetelmää edesauttaa tutkimuksen luotettavuutta. (Kananen 2014, 132, 135.)

Luotettavuuteen pyrin myös osallistamalla opinnäytetyöprosessiini useita toimijoita, jotta kerätty aineisto olisi mahdollisimman monipuolista. Luotettavuuden lisäämiseksi päiväkodin omistajia ja perehtyjä on osallistettu myös materiaalin arviointiin. Lisäksi konsultoin toimeksiantajaani säännöllisesti keräämäni tietoon sekä valmistamaani materiaaliin liittyen. Opinnäytetyöni luotettavuutta pyrinkin lisäämään keskustelemalla materiaalista sekä prosessin eri vaiheista toimeksiantajani kanssa.

Havainnointia toteuttaessani kirjasin tehdyt havainnot ja tulkinnat tarkasti erilliseen havainnointipäiväkirjaan. Keskustelin tehdyistä havainnoista sekä johtopäätöksistä Päiväkotijärjestön Apilan henkilökunnan kanssa luotettavuuden lisäämiseksi. Lisäksi pyrin toteuttamaan havainnointia päiväkodissa mahdollisimman paljon. Loppuvaiheilla tehdyt havainnot alkoivatkin toistua, mikä osaltaan lisäsi niiden luotettavuutta. Myös havainnoista käydyissä keskusteluissa samat teemat toistuivat. Havainnoinnin jatkuessa päiväkodin lapset hyväksyivät minut osaksi arkeaan, mikä puolestaan edesauttoi havaintojen paikkansapitävyyttä.

Kiinnitin huomiota myös opinnäytetyössä käytettyyn lähdemateriaaliin. Tutkimuksia perehdyttämiseen liittyen oli haastava löytää, mutta opinnäytetöitä löytyi runsaasti. Varhaiskasvatusta käsittelevää teoriaa löytyi paljon ja helposti, kun taas perehdytystä käsittelevää tietoa niukemmin. Englanninkielisten lähteiden löytäminen tuotti myös haasteita. Pyrin kuitenkin käyttämään monipuolista lähdemateriaalia osaltaan lisäämään opinnäytetyöni luotettavuutta.

Opinnäytetyöni eettisyyttä pyrin varmistamaan kertomalla siitä avoimeksi päiväkodin henkilökunnalle, lapsille, heidän huoltajilleen sekä haastateltaville. Tutkimuksen eettisyyden kannalta onkin merkittävää, että tutkija huomioi sen, että osallistujat tietävät mihin he ovat osallistumassa, mitkä ovat tutkimuksen tavoitteet ja että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131). Pyrinkin myös korostamaan haastatteluihin ja sadutukseen osallistumisen vapaaehtoisuutta.

Lisäksi keräsin havainnointiin sekä sadutukseen luvan jokaisen lapsen huoltajalta sekä lapsilta itseltään. Lisäksi pyysin lapsilta sekä heidän huoltajiltaan luvat tarinoiden ja piirustusten julkaisemiseen osana opinnäytetyötä. Myös perehtyjiltä keräsin luvan haastatteluihin osallistumisesta. Perehdytysmateriaalissa käyttämäni kuvat otin Pixabay-kuvapalvelusta, jossa on tekijänoikeusvapaita kuvia. Kuvien käyttö, muokkaaminen, jakaminen ja lataaminen on täysin vapaata. Näin varmistin, etten loukkaa kenenkään tekijänoikeutta kuvia valitessani. Lisäksi hyödynsin materiaalissani DecoraDora-yrityksen Katja Kouvalaisen Päiväkoti Apilan seinille maalaamia teoksia. Myös häneltä on pyydetty lupa kuvien käyttöön ja julkaisuun osana materiaalia ja opinnäytetyötä.

Eettisyyden takaamiseksi käsittelin myös kaikki keräämäni aineistot nimettöminä sekä hävitin ne opinnäytetyöni valmistuttua. Lisäksi käytin keräämäni tietoa ainoastaan opinnäytetyötäni varten, varmistamalla myös kaikkien siihen osallistuneiden anonymiteetin. Eettisyyden takaamiseksi saatua tietoa ja kerättyjä aineistoja tulisikin käyttää vain sovittuun tarkoitukseen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131). Säilytin dokumentoitua aineistoa niin, että ne eivät olleet ulkopuolisten saatavilla. Jotta lasten anonymiteetti säilyisi, muotoilin perehdytysmateriaaliin kootut sadut puhekielelle, jotta esimerkiksi yksittäisten lasten ominaisen puhetyylin tai äännevirheiden vuoksi satujen kertojaa ei tunnistettaisi. En liittänyt tarinoihin muutakaan tunnistettavaa tietoa lapsista, kuten heidän sukupuoltaan tai ikäänsä.

Opinnäytetyöni luotettavuutta pyrin lisäämään dokumentoimalla kaiken saamani tiedon hyvin tarkasti opinnäytetyöpäiväkirjaani. Kaikki opinnäytetyötä koskevat muutokset, ideat sekä valinnat kirjasin tarkasti opinnäytetyöpäiväkirjaan, jotta

niihin palaaminen myöhemmin oli mahdollista. Lisäksi kirjasin ylös kaikki opinnäytetyöohjaajieni sekä toimeksiantajieni kanssa käydyt keskustelut opinnäytetyöhöni liittyen. Lisäksi luotettavuuteen pyrin pitämällä kiinni sovituista aikatauluista sekä muista toimeksiantajan kanssa tehdyistä sopimuksista. Tutkimuksen eettisyyttä lisääkin tehtyjen sopimusten noudattaminen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131).

8.5 Jatkotutkimus- ja kehittämisideat

Opinnäytetyöni tuotoksena valmistuneen perehdytysmateriaalin tavoitteena oli vastata perehtyjien sekä päiväkodin omistajien tarpeisiin ja toiveisiin. Lisäksi materiaalin osana toimivan kyselylomakkeen tarkoituksena oli auttaa Päiväkoti Apilan henkilökuntaa keskittämään työnopastus kunkin perehtyjän oppimisen kannalta olennaisiin sisältöihin. Tarkoituksena oli materiaalissa tuoda näkyväksi myös lasten tarinoita siitä, millaisia asioita he toivoisivat heidän päiväkodissaan toimivilta kasvattajilta.

Jatkotutkimusaiheena voisi olla esimerkiksi selvittää laajemmalti sitä, millaisia asioita perehtyjät toivovat perehdyttämiseltä. Voittaisiin selvittää sitä, mihin he toivoisivat perehdyttämisessä keskittyttävän sekä minkälainen materiaali heistä tukisi parhaiten omaa oppimistaan. Voittaisiin kartoittaa perehtyjien ajatuksia, toiveita sekä kokemuksia perehdytykseen liittyen. Näiden kokemusten pohjalta voitaisiin kehittää täysin perehdytettävien toiveista lähtevä materiaali tai toimintamalli varhaiskasvatukseen.

Lasten osallisuus perehdytykseen voitaisiin myös ottaa tarkastelun kohteeksi. Voittaisiin keskittyä kartoittamaan lasten ajatuksia päiväkodin arjesta, kasvattajien toiminnasta sekä siitä, minkälaiset asiat he kokisivat kasvattajien toiminnassa tärkeiksi. Lasten toiveiden ja ajatusten pohjalta voitaisiin kehittää jonkinlainen perehdytysmateriaali, jossa nämä toiveet ohjaisivat perehdytystä.

Lähteet

- Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino.
- Bijens, M. & Vanbuel, M. 2007. Work Based Induction Training and Support in Europe. http://i2agora.odl.unimiskolc.hu/i2agora_home/data/State%20of%20the%20Art%20Report_LearnatWork.pdf. 6.4.2017.
- Brown, J. 2017. Employee Orientation: Keeping New Employees on Board. http://cdn2.hubspot.net/hub/59176/file-15741175-pdf/docs/employee_orientation.pdf. 27.3.2017.
- Cacciatore, R. 2007. Aggression portaat. Helsinki: Opetushallitus.
- Crabtree, B. & Miller, W. 1992. Doing Qualitative Research. London: SAGE Publications.
- Gallagher, M. 2009. Data collection and analysis. Teoksessa Kay, E., Tisdall, M., Davis, J. & Gallagher, M. Researching with children and young people. London: SAGE Publications Ltd, 65–88.
- Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.
- Heinonen, H., Iivonen, E., Korhonen, M., Lahtinen, N., Muuronen, K., Semi, R. & Siimes, U. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Helkama, K., Myllyniemi, R., Liebkind, K., Ruusuvuori, J., Lönnqvist, J.-E., Hankonen, N., Mähönen, A. T., Jasinskaja-Lahti, I. & Lipponen, J. 2015. Johdatus sosiaalipsykologiaan. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Juutinen, J. 2015. Lasten yhteenkuuluvuuden rakentuminen päiväkotiarjen pienissä kertomuksissa. <http://jecer.org/fi/wp-content/uploads/2015/12/Juutinen-issue4-2.pdf>. 20.3.2017.
- Järvinen, K. & Mikkola, P. 2015. Oletko sä meidän kaa? Näkökulmia osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen varhaiskasvatuksessa. Vantaa: Pedatieto Oy.
- Kalliala, M. 2012. Lapsuus hoidossa? Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoidossa. Helsinki: Gaudamus.
- Kananen, J. 2014. Toimintatutkimus kehittämistutkimuksen muotona. Miten kirjoitan toimintatutkimuksen opinnäytetyönä? Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Karila, K. 2016. Vaikuttava varhaiskasvatus. Tilannekatsaus toukokuu 2016. http://www.oph.fi/download/176638_vaikuttava_varhaiskasvatus.pdf. 16.2.2017.
- Karlsson, L. 2014. Sadutus. Avain osallisuuden toimintakulttuuriin. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Ketola, H. 2010. Tulokkaasta tuottavaksi asiantuntijaksi. Perehdyttäminen kehittämisen välineenä eräissä suomalaisissa tietualan yrityksissä. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/24954/9789513940157.pdf?seq=4>. 4.4.2017.
- Kinnunen, A. 2012. Perehdyttämisen kehittäminen varhaiskasvatuksessa. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Terveystieteen edistämisen koulutusohjelma. Johtaminen perhe- ja perhehoitotyössä. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/50381/Annika%20Kinnunen.pdf?sequence=1>. 13.4.2017.

- Kjelin, E. & Kuusisto, P-C. 2003. Tulokkaasta tuloksetekijäksi. Helsinki: Talentum.
- Koch, T. & Kralik, D. 2006. Participatory Action Research in Health Care. Oxford: Blackwell Publishing.
- Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kotka, R. 2011. Tarinat tunteiden tulkkina. Toiminnallisia ideoita satujen ja draaman maailmasta. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kumpulainen, K., Mikkola, A., Rajala, A., Hilppö, J. & Lipponen, L. 2014. Positiivisen pedagogiikan jäljillä. Teoksessa Uusitalo-Malmivaara, L. (toim.) Positiivisen psykologian voima. Jyväskylä: PS-kustannus, 224–242.
- Kupias, P. & Peltola, R. 2009. Perehdyttämisen pelikentällä. Helsinki: Palmenia.
- Kurki, L. 2001. Sosiaalipedagoginen kulma varhaiskasvatukseen. Teoksessa Karila, K., Kinos, J. & Virtanen, J. (toim.) Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: PS-kustannus, 112–135.
- Laki yhteistoiminnasta yrityksissä 30.3.2007/334.
- Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 922/2011.
- Leinonen, J. 2014. Pedagogisia näkökulmia lasten osallisuuden tukemiseen varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Heikka, J., Fonsén, E., Elo, J. & Leinonen, J. (toim.) Osallisuuden pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa. Tampere: Suomen Varhaiskasvatus ry, 16–40.
- Matilainen, T. 2008. Lapsi elää rutiineista. Helppo ja hyvä arki. Jyväskylä: Gummerus.
- Miettinen, M., Kaunonen, M., Peltokoski, J. & Tarkka, M-T. 2009. Laadukas perehdyttäminen. Osa II Hoitotyön perehdytyksen prosessi ja sen arviointi. <http://elektra.helsinki.fi/se/h/0359-6680/28/2/laadukas.pdf>. 6.4.2017.
- Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2009. Lapselle hyvä päivä tänään - näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Vantaa: Pedatieta Oy.
- Moss, P. & Dahlberg, G. 2008. Beyond Quality in Early Childhood Education and Care – Languages of Evaluation. http://www.teacherswork.ac.nz/journal/volume5_issue1/moss.pdf. 13.4.2017.
- Niikko, A. & Korhonen, M. 2014. Varhaiskasvattajat lapsikeskeisen pedagogiikan kehittäjinä päiväkodissa. Kasvatus: Suomen kasvatustieteellinen aikakauskirja 2014 (2), 127–139.
- Opetushallitus. 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf. 8.11.2016.
- Puroila, A-M. & Estola, E. 2012. Lapsen hyvä elämä? Päiväkotiarjen pienten kertomusten äärellä. <http://jecer.org/fi/wp-content/uploads/2013/03/Puroila-Estola-3.pdf>. 20.3.2017.
- Päivähoitopalvelu Oy. 2013. Yksityinen päivähoito. <http://www.paivahoito.fi/uusi-sivu>. 21.6.2016.
- Päiväkoti Apila. 2016a. Päiväkodin tilat ja ympäristö. Päiväkodin toiminta-ajatus. <http://paivakotiapila.blogspot.fi/>. 28.6.2016.
- Päiväkoti Apila. 2016b. Toiminta. <http://paivakotiapila.blogspot.fi/p/blog-page.html>. 28.6.2016.
- Päiväkoti Apila. 2016c. Arvot. <http://paivakotiapila.blogspot.fi/p/paivakodin-tarkeimmat-arvot.html>. 28.6.2016.

- Reunamo, J. 2007. Tasapainoinen varhaiskasvatus. Erilaisia tapoja suhtautua muutokseen. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Roos, P. 2015. Lasten kerrontaa päiväkotiarjesta. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden yksikkö. Akateeminen väitöskirja. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/96477/978-951-44-9691-2.pdf?sequence=1>. 7.2.2017.
- Roos, P. 2016. Mitä kuuluu? Lasten kertomukset ja osallisuus päiväkotiarjessa. Nokia: Piia Roos Oy.
- Rytkönen, M. 2011. Kehittämisen menetelmiä. Teoksessa Hätönen, H. 2011. Osaamiskartoituksesta kehittämiseen. Helsinki: Educa-instituutti Oy, 71–102.
- Saarsalmi, O. 2008. Päivähoidon turvallisuussuunnittelu. Helsinki: Stakes.
- Salonen, K. 2012. Kehittämistoiminnan konstruktivistinen malli. Teoksessa Hautala, T., Ojalehto, M. & Saarinen, J. (toim.) Työelämää kehittämässä. Ammattikorkeakoulu projektimaisen kehittämisen kumppanina, 22–31. <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522162625.pdf>. 19.9.2016.
- Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf>. 15.9.2016.
- Sarvimäki, P. & Siltaniemi, A. 2007. Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön tehtävärakennesuositus. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007:14. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/112303/URN%3aNB%3afi-fe201504223872.pdf?sequence=1>. 27.3.2017.
- Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. 2016. Omavalvonta sosiaalipalveluissa. <http://www.valvira.fi/sosiaalihuolto/sosiaalihuollon-valvonta/omavalvonta>. 7.2.2017.
- Stakes. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Oppaita 56. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatus-suunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>. 16.6.2016.
- Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampere University Press.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Latvia: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Turja, L. 2011. Lapset osallisina – kohti uutta varhaiskasvatuskulttuuria. Varhaiskasvatus tänään. Suomen Varhaiskasvatus ry:n verkkolehti. <http://ecef.org/wp-content/uploads/2014/03/2011-3-Turja.pdf>. 27.3.2017.
- Tynninen, K. 2017. Pedagoginen perehdytys varhaiskasvatuksessa – kollega sitouttajana. Hämeen ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysalan kehittäminen ja johtaminen, kriisityö. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/122882/Opinnaytetyo%20Tynninen%20Kirsi.pdf?sequence=1>. 13.4.2017.
- Työsopimuslaki 2001/55.
- Työturvallisuuskeskus. 2013. Perehdyttäminen ja työnopastus - ennakoivaa työsuojelua. Helsinki: Työturvallisuuskeskus.
- Työturvallisuuslaki 2002/738.

- Uusitalo-Malmivaara, L. & Vuorinen, K. 2016. Huomaa hyvä! Näin ohjaat lasta ja nuorta löytämään luontevahvuutensa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973/36.
- Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Vänskä, K., Laitinen-Väänänen, S., Kettunen, T. & Mäkelä, J. 2011. Onnistuuko ohjaus? Sosiaali- ja terveysalan ohjaustyössä kehittyminen. Helsinki: Edita.

Teemahaastattelurunko – perehdyttäjät

TAUSTATIEDOT:

- Ikä
- Koulutus / ammatti
- Työhistoria / kokemus

PÄIVÄKODIN ARKI

- Minkälaisia rutiineja päiväkotinne arkeen kuuluu?
- Minkälaisia kasvatustapoja käytätte päiväkodissanne?
- Onko teidän päiväkotinne arjessa joitakin erityisiä piirteitä, joita työskentelyssä tulisi ottaa huomioon? Jos on, niin millaisia?

KASVATTAJANA TOIMIMINEN PÄIVÄKODISSA

- Minkälaisista asioista työskenteleminen päiväkodissa koostuu kasvattajan näkökulmasta tarkasteltuna?
- Mikä on mielestäsi keskeisintä toimissa kasvattajana päiväkodissa?
- Minkälainen on mielestäsi hyvä kasvattaja?

PEREHDYTTÄMINEN

- Mitkä ovat keskeisimpiä asioita perehdyttäessä uutta työntekijää päiväkodissa tehtävään työhön?
- Minkälaista on mielestäsi hyvä perehdyttäminen?
- Minkälaista tietoa toivoisit saavasi perehdyttämisprosessin aikana perehdytettävän ajatuksista/tavoitteista liittyen päiväkodissa tehtävään työhön?
- Minkälaista merkitystä koet perehdytettävän ajatuksiin/tarpeisiin tutustumisella olevan perehdyttämisprosessin kannalta?
- Milloin koet perehdyttämisen olevan onnistunutta? (Minkälaisia taitoja ja tietoja perehdytettävän tulisi esimerkiksi hallita?)

YLEISTÄ PEREHDYTTÄMISMATERIAALISTA

- Millä tavoin koet perehdyttämismateriaalien edistävän työn oppimista päiväkodissa?
- Millainen olisi mielestäsi laadukas materiaali perehdyttämisen tueksi yksityisessä päiväkodissa?
- Minkälainen olisi mielestäsi hyvä ja selkeä ulkoasu perehdyttämismateriaalille?

PEREHDYTTÄMISMATERIAALIN SISÄLTÖ

- Minkälaisia asioita perehdyttämismateriaalin tulee sisältää liittyen esimerkiksi valtakunnallisiin varhaiskasvatuksen asetuksiin ja määräyksiin?
- Minkälaisia asioita haluaisit perehdyttämismateriaalin sisältävän koskien juuri teidän päiväkotianne?

Teemahaastattelurunko – perehtyjät

TAUSTATIEDOT:

- Ikä
- Koulutus / ammatti
- Työhistoria / kokemus

PÄIVÄKODIN ARKI

- Millaisista asioista näet päiväkodin arjen koostuvan?
- Mitä asioita haluaisit oppia päiväkodissa tehtävästä työstä aloittaessasi työn/työharjoittelun päiväkodissa?

KASVATTAJANA TOIMIMINEN PÄIVÄKODISSA

- Minkälaisista asioista näet kasvattajana toimimisen päiväkodissa koostuvan? (Esimerkiksi millaisesta tekemisestä työpäivä konkreettisesti koostuu?)
- Minkälainen on mielestäsi hyvä kasvattaja? – Millä tavalla hän toimii päiväkodissa?

PEREHDYTTÄMINEN

- Mitä asioita mielestäsi kuuluu perehdyttämiseen?
- Minkälainen merkitys perehdyttämisellä mielestäsi on aloittaessasi työn/työharjoittelun itsellesi tuntemattomassa päiväkodissa?
- Millä tavoin mielestäsi perehdytettävän näkemykset tulisi ottaa huomioon perehdyttämisen aikana? (Tulisiko mielestäsi perehdyttämisen aikana huomioida kunkin perehdytettävän omat tavoitteet liittyen esimerkiksi työharjoitteluun?)

YLEISTÄ PEREHDYTTÄMISMATERIAALISTA

- Minkälaista kokemusta sinulla on erilaisista perehdyttämismateriaaleista?
- Minkälaiseksi kokisit esimerkiksi kyselylomakkeen, jonka avulla voisit pohtia omia oppimistarpeitasi sekä osaamistasi suhteessa päiväkodissa tehtävään työhön? (Kyselylomake perehdyttämismateriaalin osana)
- Minkälainen olisi mielestäsi hyvä ja selkeä ulkoasu perehdyttämismateriaalille?

PEREHDYTTÄMISMATERIAALIN SISÄLTÖ

- Minkälaisia asioita toivoisit perehdyttämismateriaalin erityisesti sisältävän aloittaessasi uudessa työssä/työharjoittelussa? (Minkälaisen sisällön kokisit eniten auttavan oppimistasi uudessa työharjoittelussa/työssä?)
- Minkälaista tietoa toivoisit materiaalin sisältävän yleisesti varhaiskasvatuksesta sekä varhaiskasvatuksen paikallisista painotuksista kyseisessä kunnassa?
- Minkälaista tietoa toivoisit materiaalin sisältävän kyseisen päiväkodin toiminnasta, tavoista ja arvoista?

Havainnointilomake

Havainnoitavat teemat:	Tehdyt havainnot:
Päiväkodin käytännöt ja rutiinit	
Toiminta siirtymätilanteissa	
Toimintaa ohjaavia sääntöjä	
Yhteistyö vanhempien kanssa	
Toiminnallinen toimintaympäristö	
Havainnointipäivämäärä:	Havainnointiin käytetyt tunnit:

Lupakysely lapsen vanhemmille

Hei!

Olen kolmannen vuoden sosionomiopiskelija Karelia-ammattikorkeakoulusta. Toteutan opinnäytetyöni lapsenne päiväkodissa. Opinnäytetyöni aiheena on perehdyttämismateriaalin kehittäminen Päiväkotit Apilaan päiväkotiin tulevia sijaisia sekä opiskelijoita varten. Kerätäkseni tietoa perehdyttämismateriaalia varten havainnoin Päiväkotit Apilan arkea syksyn 2016 aikana noin 8–10 arkipäivän ajan. Havainnoinnissa keskityn perehdytettävän näkökulmaan siitä, mitä asioita päiväkodissa tehtävä työ pitää sisällään.

Havainnoinnin kautta keräämääni tietoa hyödynnän perehdyttämismateriaalia tehdessä.

Kaikki havainnoinnin aikana esiin nousseet asiat käsittelen lapsen anonymiteetti suojaten. **Tehtävääni liittyen ei lapsen nimeä eikä mitään muutakaan tunnistettavaa tietoa lapsesta kirjata ylös tehtävän missään vaiheessa. Lisäksi kaikki materiaali tuhoetaan opinnäytetyöni valmistuttua.**

Nyt kysynkin teidän lupanne havainnoida lapsenne päiväkotiarkea opinnäytetyötäni varten:

Lapsen nimi

Lapseni päiväkotiarkea saa havainnoida opinnäytetyötä varten Kyllä / Ei

_____/____/2016 _____

Paikka ja aika

Huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys

Ystävällisin terveisin,

Taru Heino
Karelia-ammattikorkeakoulu
Sosionomi (AMK)

Kiitos!

Lupakysely lapsen vanhemmille

Hei!

Olen kolmannen vuoden sosionomiopiskelija Karelia-ammattikorkeakoulusta. Toteutan opinnäytetyöni lapsenne päiväkodissa. Opinnäytetyöni aiheena on perehdyttämismateriaalin kehittäminen Päiväkoti Apilaan päiväkotiin tulevia sijaisia sekä opiskelijoita varten. Toiveeni olisi saada myös lasten ääni kuuluviin lopullisessa materiaalissa. Tavoitteeni onkin kerätä lasten ajatuksia liittyen siihen, minkälaisia asioita he toivoisivat päiväkotiin tulevalta sijaiselta tai harjoittelijalta. Näistä ajatuksista kokoaisin osion perehdytysmateriaaliin, jossa sijaiselle tai harjoittelijalle kerrottaisiin siitä, minkälaisia asioita päiväkodin lapset heiltä toivovat ja odottavat.

Kaiken toiminnan aikana keräämäni tiedon käsittelen ja liitän materiaaliin suojaten lapsen anonymiteetin. **Tehtävääni liittyen ei lapsen nimeä eikä mitään muutakaan tunnistettavaa tietoa lapsesta kirjata ylös tehtävän missään vaiheessa, eikä liitetä valmistamaani perehdytysmateriaaliin. Lisäksi kaikki keräämäni materiaali tuhoetaan opinnäytetyöni valmistuttua.**

Nyt kysynkin teidän lupanne kerätä lapsenne ajatuksia liittyen kasvattajan toimimiseen päiväkodissa ja liittää näitä ajatuksia valmistamaani perehdytysmateriaaliin.

Lapsen nimi

Lapseltani saa kerätä ajatuksia kasvattajan toimintaan liittyen Kyllä / Ei

_____/____/2016 _____

Paikka ja aika

Huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys

Ystävällisin terveisin,

Taru Heino
Karelia-ammattikorkeakoulu
Sosionomi (AMK)

Kiitos!

Lupakysely opinnäytetyöhöni osallistuville perehdytettävälle

Hei!

Olen kolmannen vuoden sosionomiopiskelija Karelia-ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyöni liittyen varhaiskasvatuksen kentällä tehtävään perehdyttämiseen. Opinnäytetyöni tuotoksena valmistan sähköisen perehdyttämismateriaalin Päiväkoti Apilan käytettäväksi. Opinnäytetyöni materiaali tulee koostumaan perehdytettävälle suunnatusta kyselylomake-osiosta sekä tietosivuista liittyen päiväkodissa tehtävään työhön.

Opinnäytetyöni tuotoksen tavoitteena on saada myös perehdytettävien ääni kuuluviin, minkä vuoksi haluan osallistaa perehdytettäviä opinnäytetyöni toteutukseen. Toteutan perehdytettävälle teemahaastattelut sekä osallistan heitä mahdollisuuksien mukaan opinnäytetyöni tuotoksen arviointiin.

Teemahaastattelujen avulla kerään tietoa muun muassa siitä, millaisia käsityksiä perehdytettävillä on varhaiskasvatuksen kentällä tehtävästä työstä, minkälaisena he kokevat onnistuneen perehdyttämisen sekä minkälaista sisältöä he kaipaisivat hyvältä perehdyttämismateriaalilta. Testauttamalla tuotosta perehdytettävillä puolestaan pyrin varmistamaan, että valmistamani materiaali sisältäisi perehdytettävien oppimisen kannalta olennaisia teemoja.

Kaikki opinnäytetyöni aikana esiin nousseet asiat käsittelen opinnäytetyöhöni osallistuvien toimijoiden anonymiteetti suojaten. **Tehtävääni liittyen nimiä eikä mitään muutakaan tunnistettavaa tietoa kirjata ylös työskentelyn missään vaiheessa. Kaikki dokumentoitu tieto lisäksi tuhoetaan opinnäytetyöni valmistuttua.**

Nyt kysynkin teiltä suostumusta osallistua opinnäytetyöni tekoprosessiin perehdytettävän näkökulmasta käsin

_____/_____/2016
Perehdytettävän nimi Paikka ja aika

Ystävällisin terveisin,

Taru Heino
Karelia-ammattikorkeakoulu
Sosionomi (AMK)

Kiitos!

Kyselylomake sijaisille sekä harjoittelijoille perehdytyksen tueksi

Ohje: Rastita sopivin vaihtoehto / sopivimmat vaihtoehdot monivalintakysymyksiin.
Kirjoita muihin kysymyksiin vastaukset omin sanoin.

1. Kuinka paljon kokemusta sinulla on päiväkodissa tehtävästä työstä?

- a. Minulla ei ole aikaisempaa kokemusta
- b. alle 1v
- c. 1-2v
- d. 3-5v
- e. Enemmän kuin 5 vuotta

2. Kuvaile itseäsi kolmella sanalla.

3. Minkä asioiden koet olevan vahvuuksiasi päiväkodissa työskentelemisen kannalta? Rastita sopivin vaihtoehto / sopivimmat vaihtoehdot.

- a. Joustavuus
- b. Positiivisuus
- c. Perushoidon hallitseminen (esimerkiksi vaipanvaihto)
- d. Lasten kannustaminen omaehtoiseen toimintaan
- e. Rohkeus puuttua ristiriitatilanteisiin tarvittaessa
- f. Toiminnan suunnittelu eri toimintamuodot huomioiden (esimerkiksi musiikki, liikunta, askartelu)
- g. Lapsiryhmien hallitseminen
- h. Ymmärrys kunkin ikätason kehitysvaiheista
- i. Yhteistyö muiden työntekijöiden kanssa
- j. Muu, mikä? _____

4. Missä asioissa koet tarvitsevasi erityisesti ohjausta? Rastita sopivin vaihtoehto / sopivimmat vaihtoehdot.

- a. Perushoito (esimerkiksi vaipanvaihto)
- b. Toiminnan suunnittelu (esimerkiksi musiikki-, liikunta- tai askartelutuokiot)
- c. Päiväkodin päivärytmi
- d. Päiväkodin toimintatavat liittyen esimerkiksi ruokailu- tai siirtymätilanteisiin
- e. Lasten kanssa toimiminen
- f. Vanhempien kohtaaminen
- g. Muu, mikä? _____

5. Mitkä kolme asiaa ovat mielestäsi tärkeimpiä päiväkodissa työskentelemisen kannalta?

6. Mitä asioita haluaisit oppia erityisesti päiväkodissa tehtävästä työstä?

7. Millä tavalla koet oppivasi parhaiten? Rastita sopivin vaihtoehto / sopivimmat vaihtoehdot.

- a) Lukemalla
- b) Kuuntelemalla
- c) Tekemällä
- d) Muulla tavalla, millä? _____

Kiitos vastauksistasi! ☺

PÄIVÄKOTI APILA

Päiväkotimme on avannut ensikertaa ovensa maaliskuussa 2015. Päiväkodissamme toimii yksi sisarusryhmä, jossa lasten iät vaihtelevat alle vuoden ikäisistä 6-vuotiaisiin. Esikoulua päiväkodissamme ei järjestetä.

Me omistajat olemme päiväkotimme ainoat vakituiset työntekijät.

Osoitteemme on Särkämäentie 7 as 2, 80100 Joensuu
ja puhelinnumeromme 050 342 8023

Tervetuloa! 🍄

2

MATERIAALIN SISÄLTÖ

- 💡 Toiminta-ajatus
- 🍄 Päiväkodin erityispiirteitä
- 👥 Yleisiä käytäntöjä
- 🏠 Päiväkodin tilat
- 📅 Viikko-ohjelma
- 🕒 Päiväkodin päivärhythmi
- 📺 Toimintatavat päiväkodissamme
- 🔒 Turvallisuus päiväkodissamme
- 💖 Päiväkotimme arvot
- 🗨️ Mitä toivomme työntekijöiltä
- 📖 Päiväkotimme lasten tarinoita aiheesta "Hoitaja päiväkodissa"
- 📄 Perehdytyksen muistilista

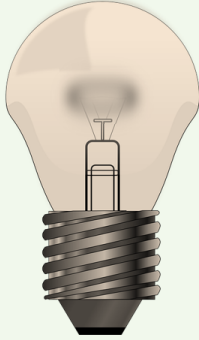
HYVÄ TIETÄÄ!

Varhaiskasvatustalaki määrittää, että kunnan velvollisuus on valvoa tai järjestää varhaiskasvatusta alle kouluikäisille lapsille vähintään 20 tuntia viikossa.

Lisäksi kunnan hankkiessa varhaiskasvatustalajalua muilta palvelujen tuottajilta on näiden vastattava kunnalliselta toiminnalta edellytettävää tasoa.

3

TOIMINTA-AJATUS

Toiminta-ajatuksenamme on tarjota lapsille turvallista, kodinomaista sekä laadukasta varhaiskasvatusta pienessä ryhmässä. Emme painota toiminnassamme mitään tiettyä osa-aluetta, vaan tarjoamme lapsille monipuolisesti erilaisia kasvua, kehitystä sekä oppimista tukevia toimintatapoja.

Pidämme tärkeänä kiireetöntä sekä rauhallista kasvuympäristöä, jossa toiset otetaan huomioon ja hyviä käytöstapoja opetellaan yhdessä. Toimintamme suunnittelua sekä sisältöjä, tavoitteiden asettelua ja käytettävien menetelmien valintaa ohjaavat lasten tarpeet.

Päiväkodissamme toteutamme monipuolisesti leikkiä, liikuntaa, tutkimista sekä taiteellista ilmaisua ja kokemista.

4

HYVÄ TIETÄÄ!

Varhaiskasvatustilain mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on muun muassa edistää lasten iän sekä kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä sekä hyvinvointia.

5

PÄIVÄKODIN ERITYISPIIRTEITÄ

OMAVALVONTA

ARJEN SUUNNITTELU

6

OMAVALVONTA

Päiväkodissamme suunnittelemme ruokalistat sekä valmistamme kaiken ruoan itse joka päivä. Ruoissa pyrimme suosimaan terveellisiä, tuoreita ja suomalaisia raaka-aineita. Noudatamme myös ravintosuosituksia. Pidempiaikaisilta sijaisilta vaadimme hygieniapassin. Kiinnitämme myös huomiota ruoka-aineiden säilytykseen pitämällä kirjaa kylmiön sekä pakastimen lämpötiloista. Pidämme myös hyvää huolta keittiön puhtaudesta sekä käsihygieniasta.

Huolehdimme itse päiväkotimme siivouksesta sekä kiinteistöstä. Esimerkiksi talvella teemme kaikki lumityöt itse. Ruokailualueen sekä lasten vessat siivoamme päivittäin. Isomman siivouksen toteutamme viikoittain.

Päiväkodillemme on laadittu omavalvontasuunnitelma, johon toivomme sinun tutustuvan tarkemmin!

7

ARJEN SUUNNITTELU

Ollessamme pieni, yksityinen päiväkotijärjestelmä, arjen suunnittelu on meille työntekijöille melko vapaata. Suunniteltuihin aikatauluihin teemme muutoksia lasten mielenkiinnon mukaisesti. Tärkeimmäksi koemme lasten kuuntelemisen sekä kiireettömyyden päiväkotimme arjessa.

Toiminnan suunnittelussa on otettava huomioon se, että kaikki tehdään itse ja arjen on rullattava myös silloin, kun töitä tehdään yksin lapsia ollessa paikalla joinakin päivinä vähemmän. Tämä näkyy esimerkiksi valmistettavien ruokien valinnassa.

8

HYVÄ TIETÄÄ!

Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011) määrittää, että yksityisten sosiaalipalveluiden tuottajien on laadittava omavalvontasuunnitelma, jonka avulla pyritään varmistamaan toiminnan asianmukaisuutta.

9

YLEISIÄ KÄYTÄNTÖJÄ

- Päiväkotimme on auki arkisin 07.30–16.30. Aamuvuorolaisen työaika on yleensä 07.30–16.00 ja iltavuorolaisen 08.00–16.30. Tarvittaessa kuitenkin joustamme työajoissa.
- Päiväkodissamme on harjoittelijoille sekä sijaisille korvausta vastaan tarjolla samaa ruokaa, kuin muullekin ryhmälle. Halutessaan omat eväät voi kuitenkin tuoda myös mukana.
- Osallistumme ulkoiluun aktiivisesti yhdessä lasten kanssa ja pyrimme innostamaan lapsia leikkiin myös ulkotilanteissa.
- Lepoaikana siivoamme ruokailutilan, keittiön, lasten vessat ja tarvittaessa muitakin tiloja. Tämän lisäksi lepoaikaa on varattu välipalan valmistamiselle, toimistohommille ja mahdollisille palaverille esim. yhteistyötahojen kanssa ja toiminnan suunnittelulle.
- Huolehdimme päiväkotimme turvallisuudesta pitämällä ulko-ovet lukossa. Lisäksi portaikossa on portit sekä ylä- että alakerrassa. Pääasiallinen käynti päiväkotiin tapahtuu alakerran ulko-oven kautta. Ulko-oven saa auki portaikon yläpäässä olevan ovipuhelimen avulla.

10

PÄIVÄKOTIMME TILAT

11

Päiväkotimme sijaitsee rauhallisen kadun varrella, kaksikerroksisessa paritalossa Joensuun Siihtalassa.

Pääasiassa toiminta tapahtuu yläkerrassa, jossa on iso oleskelutila, erillinen leikkihuone sekä nukkumatila. Nukkumatila on tarkoitettu vain levolle, joten leikit leikitään niille tarkoitetuissa tiloissa.

Tämän lisäksi yläkerrassa sijaitsee keittiö, ruokailu-/ryhmätila, toimisto sekä työntekijöiden uloskäynti kuin myös lasten sekä työntekijöiden wc-tilat.

Päiväkotimme alakerrassa sijaitsee puolestaan askartelu-/pienryhmätila, leikkihuone, aamupiiritilat, pesutilat, toinen lasten wc, naulakot ulkovaatteille sekä henkilökunnan pukutilat ja kuraeteinen.

VIIKKO-OHJELMA

Päiväkodissämme on suunniteltu viikko-ohjelma, jonka mukaan joka arkipäivälle on oma teemansa. Teemoja ovat:

SATUPÄIVÄ

JUMPPAPÄIVÄ

ASKARTELUPÄIVÄ

MUSIIKKIPÄIVÄ

OMAN LELUN PÄIVÄ

JOUSTAMME KUITENKIN SUUNNITELLUSTA TOIMINNASTA LASTEN MIELENKIINNON MUKAISESTI

PÄIVÄRYTMI

LASTEN NÄKÖKULMASTA

AAMU- PÄIVÄ

Hoitoon tuleminen

Aamupala

Vapaa leikkiä tai
ohjattu toiminta

Pukeutuminen

Ulkoilu

Sisääntulo, käsiin pesu

Aamupiiri

ILTA- PÄIVÄ

Lounas

Lepoaika

Välipala

Vapaata leikkiä

Ulkoilu

Kotiin lähtö

19

PÄIVÄRYTMI

AIKUISTEN NÄKÖKULMASTA

AAMULLA

Astianpesukoneen tyhjentäminen
Puuron keittäminen ja aamupalan kattaminen
Kylmiön lämpötilan tarkistaminen

PÄIVÄLLÄ

Lounaan valmistus ja pöydän kattaminen
Siivoaminen
Toiminnan suunnittelu ja toimitustyöt
Välipalan valmistaminen

PÄIVÄN PÄÄTTEEKSI

Roskien vieminen
Postin hakeminen
Eteisen imuroiminen ja siistiminen

20

HYVÄ TIETÄÄ!

Yhdellä aikuisella voi olla vastuullaan enintään 8 yli 3-vuotiasta tai neljä alle kolmevuotiasta lasta.

21

TOIMINTATAVAT päiväkodissa

SIIRTYMÄTILANTEET

RUOKAILU

LEPOAIKA

MYÖTEISYYS

VAPAA LEIKKI

HUOLEHDUS TILANNE

TUNNIN KÄSITTELYTILANNE

LASTEN KÄSITTELYTILANNE

22

SIIRTYMÄTILANTEET

Ennakoimme toiminnassamme siirtymätilanteita ilmoittamalla hyvissä ajoin lapsille toiminnan vaihtumisesta. Pyrimme siihen, että kiireettömyys välittyisi lapsille myös toiminnasta toiseen siirryttäessä.

Päiväkodissamme siirtymätilanteet tapahtuvat usein portaikossa, joten lasten turvallisuudesta huolehtiminen on ensiarvoisen tärkeää. Portaisiin siirrytään yksi kerrallaan, pienimmät lapset aikuisen seurassa. Siirtymätilanteissa lapsille annetaan yksitellen lupa esimerkiksi ruokapöydästä poistumiseen. Pyrimme myös tilanteesta riippuen toteuttamaan siirtymät pienemmissä ryhmissä, jolloin siirtymätilanne olisi lapsille rauhallisempi.

23

RUOKAILU

Ruokailemme yhdessä lasten kanssa näyttäen esimerkkiä hyvistä ruokailutavoista. Kannustamme lapsia maistamaan kaikenlaista ruokaa, mutta uusien makujuen opettelussa etenemme lasten oman tahdin mukaisesti.

Ruokailtaessa lapset saavat itse kertoa haluavatko ruokaa paljon vai vähän. Aikuiset annostelevat ruoat lautasille.

Odotamme ruokapöydässä, kunnes kaikki lapset ovat saaneet ruokansa syöttyä. Lisää ruokaa saa aina ottaa. Meille on tärkeää tarjota lapsille rauhallinen, kiireetön ruokailutilanne joka päivä.

24

LEPOHETKI

Lepohetkellä luumme lapsille sadun, jonka jälkeen soitamme heille musiikkia. Herättyään lapset poistuvat nukkumatilasta vessojen kautta pukemaan. Muiden vielä nukkuessa tarjoamme heränneille lapsille hiljaista tekemistä, esimerkiksi piirtämistä tai muovailua.

25

MYÖNTEISYYS

Pidämme päiväkodissamme tärkeänä myönteistä, toiset huomioon ottavaa toimintaa. Pyrimme toimimaan esimerkkinä lapsille opettaen heille hyviä käytöstapoja sekä toisten kunnioittavaa kohtaamista.

Pidämme erityisen tärkeänä lasten kannustamista sekä onnistumisten huomaamista ja huomioimista! Pyrimme tuomaan esiin lasten osaamisen positiivisen kannustuksen kautta.

26

VAPAA LEIKKI

Vapaalla leikillä on tärkeä rooli päiväkodissamme. Koemme, että leikin kautta lapsi oppii muun muassa tunteiden säätelytaitoja, ristiriitatilanteiden ratkomista, vuorovaikutustaitoja sekä oman ja muiden tilan hallintaa ja kunnioittamista.

Tämän vuoksi varaamme paljon aikaa lasten kiinnostuksesta lähtevälle vapaalle leikille.

27

OMATOIMISUUDEN TUKEMINEN

Päiväkodissamme pyrimme tukemaan mahdollisimman paljon lasten omatoimisuutta kannustamalla lapsia sekä luottamalla heidän omiin taitoihinsa ja kykyihinsä.

Pyrimme lisäämään lasten omatoimisuutta esimerkiksi pukeutumis- sekä ruokailutilanteissa antamalla lapsille riittävästi aikaa toimia oman kehitystasonsa mukaisesti.

Omatoimisuutta pyrimme vahvistamaan myös asettamalla lelut lasten saataville, jotta heille mahdollistuisi leikkien vaihtaminen oman mielenkiintonsa mukaan. Vanhat leikit on kuitenkin siivottava ennen uusiin siirtymistä!

28

TOIMINTA RISTIRIITATILANTEISSA

Meille on tärkeää antaa lapsille riittävästi aikaa ratkaista ongelmatilanteita itsenäisesti, kannustaen heitä löytämään uudenlaisia toimintatapoja ristiriitatilanteissa. Emme puutu tilanteisiin liian nopeasti vaan annamme aikaa ja tilaa lasten väliselle vuorovaikutukselle.

29

LASTEN VASTAANOTTAMINEN SEKÄ HAKEMINEN

Meille on tärkeää antaa aikaa myös lasten vanhemmille heidän tuodessa sekä hakiessa lastaan hoidosta. Kerromme päivän päätteeksi, millä tavalla päivä on mennyt, miten lapsi on syönyt ja nukkunut sekä millaisia leikkejä lapsi on päivän aikana leikkinyt.

Tavoitteenamme on, että kiireettömyys välittyisi myös lasten vanhemmille!

30

TURVALLISUUS PÄIVÄKODISSAMME

Pyrimme luomaan jokaiselle lapselle joka päivä turvallisen sekä hyvän hoitopäivän

Pyrimme välttämään sisätiloissa juoksemista

Ulkona keinualue on varattu ainoastaan keinumista varten, muut leikit leikitään muualla pihalla-alueella

Turvallisuussyistä liukumäkeen saa mennä vain kaksi lasta kerrallaan.

Sammuttimet sijaitsevat päiväkodissamme yläkerran eteisaulassa ja alakerrassa portaikon vieressä. Lisäksi keittiössämme on sammutuspeite hätätilanteita varten.

Päiväkotimme hätäpoistumistiet ovat alakerran makuuhuoneen ikkuna sekä yläkerran parvekkeelta lähtevä liuska. Pääasiallinen hätäpoistuminen tapahtuu yläkerran parvekkeen kautta niissä tapauksissa, joissa poistuminen ulko-ovien kautta ei ole mahdollista.

Pelastautumisharjoituksen järjestämme kerran vuodessa.

Päiväkodillämme on myös turvallisuussuunnitelma, johon tutustumme sinun tutustuvan!

HYVÄ
TIETÄÄ!

HYVÄ
TIETÄÄ!

31

HYVÄ TIETÄÄ!

Velvoitteet, jotka ohjaavat varhaiskasvatusta perustuvat Suomen perustuslakiin, varhaiskasvatustakiin, päivähoitosta annettuun asetukseen sekä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin.

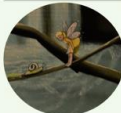
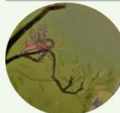
32

HYVÄ TIETÄÄ!

Pelastussuunnitelman laatiminen pohjautuu perustuslakiin (379/2011) sekä valtioneuvoston asetukseen pelastustoimesta (407/2011)

33

PÄIVÄKOTIMME ARVOT

 <p>YKSILÖLLISYYS</p> <p>Pöytäkirja huomioimaan jokaisen lapsen yksilölliset tarpeet ja kiinnostuksen kohteet. Meille on tärkeää löytää kunkin lapsen luontainen tapa toimia ja vuorovaikutuksessa sekä tulla kuulluksi.</p>	 <p>LAPSILÄHTÖISYYS</p> <p>Käsitteellisesti lapsille on tärkeää, että oppimisen lähtökohdaksi on valittu lapsen kiinnostavat asiat ja jokapäiväiset kokemukset. Pyrimme myös antamaan lapsille vastuuta omasta oppimisestaan, vaikka se tarkoittaisikin sitä, että lapsi erehtyy.</p>	 <p>LUOTETTAVUUS</p> <p>Luottamus on välttämätöntä jokaisen lapsen ja aikuisten välillä. Luottamus on myös keskeinen osa lapsen luontaisen tapansa löytämistä ja tulla kuulluksi.</p>
 <p>TIETÄMYSKÄSI JA OIKUUSKÄSI</p> <p>Jokainen lapsi on oma persoonallinen yksilö ja meidän tulee huomioida jokaisen lapsen yksilölliset tarpeet ja kiinnostuksen kohteet. Meille on tärkeää löytää kunkin lapsen luontainen tapa toimia ja vuorovaikutuksessa sekä tulla kuulluksi.</p>	 <p>KÄSITTEELLISYYS</p> <p>Käsitteellisesti lapsille on tärkeää, että oppimisen lähtökohdaksi on valittu lapsen kiinnostavat asiat ja jokapäiväiset kokemukset. Pyrimme myös antamaan lapsille vastuuta omasta oppimisestaan, vaikka se tarkoittaisikin sitä, että lapsi erehtyy.</p>	<p>HYVÄ TIETÄÄ!</p> <p>Terveystieteiden tutkimusten mukaan lapsilla on luontainen taipumus oppia ja tulla kuulluksi. Tämä on tärkeää huomioida jokaisen lapsen yksilöllisissä tarpeissa ja kiinnostuksissa. Meille on tärkeää löytää kunkin lapsen luontainen tapa toimia ja vuorovaikutuksessa sekä tulla kuulluksi.</p>

YKSILÖLLISYYS

Pyrimme toiminnassamme huomioimaan jokaisen lapsen yksilölliset tarpeet ja kiinnostuksen kohteet. Meille on tärkeää löytää kunkin lapsen luontainen tapa toimia, olla vuorovaikutuksessa sekä kokea, oppia, ilmaista itseään ja tulla kuulluksi.

LAPSILÄHTÖISYYS

Lapsilähtöisyyden toteuttaminen on tärkeää päiväkodissamme. Uskomme, että oppimisen lähtökohdaksi ovat lasta itseään kiinnostavat asiat ja jokapäiväiset kokemukset. Pyrimme myös antamaan lapsille vastuuta omasta oppimisestaan, vaikka se tarkoittaisikin sitä, että lapsi erehtyy.

LUOTETTAVUUS

Toimintamme on varhaiskasvatusta ohjaavien lakien ja asetusten säätelemää, Joensuun kaupungin valvomaa toimintaa.

Lisäksi luotettavuuteen pyrimme toteuttamalla toimintaamme rehellisesti sekä avoimesti yhteisiä periaatteita ja arvoja noudattaen. Vanhempien ja lasten luottamus meitä kohtaan on meille ensiarvoisen tärkeää!

37

TASAVERTAISUUS JA OIKEUDENMUKAISUUS

Jokainen lapsi on meille kasvattajille yhtä tärkeä sekä arvokas. Pyrimme opettamaan lapsille oman toimintamme kautta, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia. Suvaitsevaisuus, yhteisöllisyys sekä toisten kunnioittaminen ja huomioon ottaminen ovat tärkeitä arvoja päiväkodissamme.

Kunnioitamme toiminnassamme myös eri kulttuureista sekä uskonnoista tulevia lapsia sekä heidän perheitään.

38

KASVATUSYHTEISTYÖ VANHEMPIEN KANSSA

Päiväkodissamme on erityisen tärkeää huolehtia siitä, että suhde lasten vanhempiin on avoin, rehellinen ja luottamuksellinen.

Vanhemmat ovat asiantuntijoita lastensa asioissa ja kunnioitamme heidän näkemyksiään. Pyrimme myös tukemaan vanhempia heidän kasvatustehtävässään huomioiden perheet yksilöllisesti. Tarvittaessa ohjaamme perheitä muiden tahojen piiriin tehden moniammatillista yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa.

Meille on erityisen tärkeää, että päiväkotimme uutena tulevat sijaiset sekä harjoittelijat esittäytyisivät heti vanhemmille kädestä pitäen!

39

HYVÄ TIETÄÄ!

Tarvittaessa teemme yhteistyötä neuvolan, kasvatus- ja perheneuvolan, koulu- sekä sosiaalitoimen ja esimerkiksi sairaalan kanssa. Lisäksi yhteistyötahoihimme lukeutuu erilaiset terapiat, kuten puhe-, toiminta- sekä fysioterapiat kuin myös eri järjestöt. Seurakunta järjestää päiväkodissamme kerran kuukaudessa seurakuntatuokion.

40

MITÄ TOIVOMME ? TYÖNTEKIJÄLTÄ

"Keskeisintä on olla lapsille turvallinen ja välittävä aikuinen, joka huolehtii lapsesta ja lapsen tarpeista yksilöllisesti koko hoitopäivän ajan" – Minna

Myönteinen ja rohkaiseva vuorovaikutus lasten kanssa

Lasten kannustaminen omatoimisuuteen

Sylin ja turvan tarjoaminen

Lasten yksilöllinen huomioiminen

Auktoriteetin ottaminen rohkeasti

Perushoidosta huolehtiminen

Toimintatuokioiden suunnitteleminen

Loogisuus ja yhdenvertaisuus toiminnassa

Asioiden priorisoiminen – lapset ennen siivousta

Avoimuus ja rehellisyys työntekijöiden kesken
- hyvien sekä huonojen tunteiden jakaminen on tärkeää

Mikään asia ei ole niin pieni, etteikö siitä kehtaisi kysyä!

Toiveemme on myös itse saada palautetta omasta toiminnastamme, jotta voimme kehittyä ja tarjota parhaan mahdollisen ohjauksen uusille sijaisille sekä harjoittelijoille

41

"AIKUISEN PÄIVÄ"

"Aikuisen päivä"

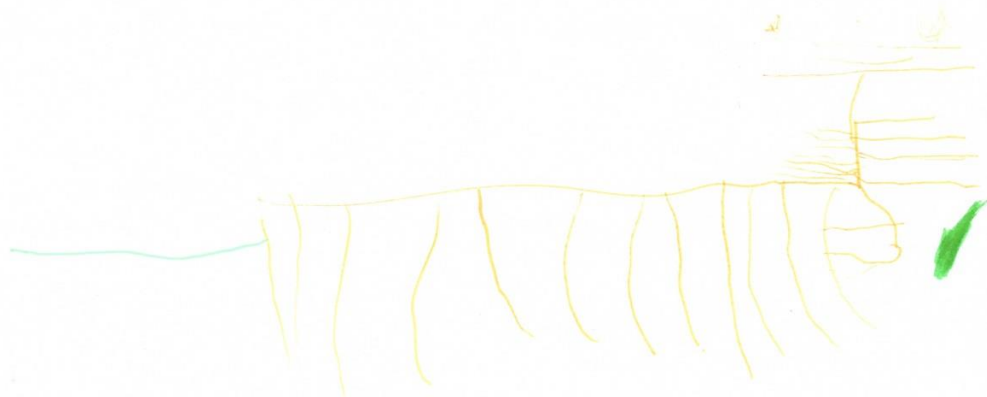
Aikuiset voisi kanssa nukkua. Vaikka riippumatossa. Kaikkien pitää askarella. Myös hoitotätien olisi tehtävä omat askartelut. Nukkua ja askarrella. Ruskealla värillä punaiselle silkipaperille, jossa on mustat reunat.

Ensin aikuinen käy tietysti nukkumassa päiväunet ja sitten se haluaa askarrella. Onneksi on askartelutarvikkeet. Jopa kaksi maalipurkkia. Sitten se leikkii vähän pomppuleikkii ja värjää pomppujuttuja vihreällä maalilla. Hänen trampoliininsa on punainen. Sillä hän sitten pomppii.

Tämä on ruokapöytä. Siinäkin voi myös askarrella. Kolme maalipurkkia. Vaaleanvihreää, violettia maalia ja sitten vielä vähän pinkkiä.

Sitten se meni syömään. Kun se oli syönyt, niin se meni takaisin pomppimaan. Sitten se meni yöunelle. Sitten se merkkasi pomppupaikkansa. Sitten se meni vielä lisää koristelemaan trampoliinia. Se tykkäsi monivärisestä trampoliinista."

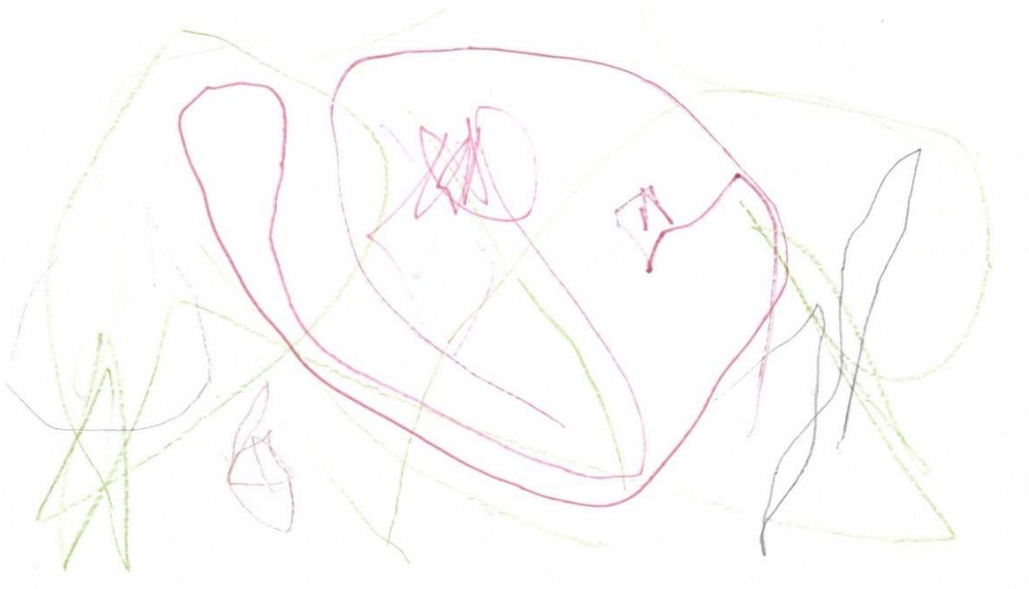
"MINNA KAMELI"

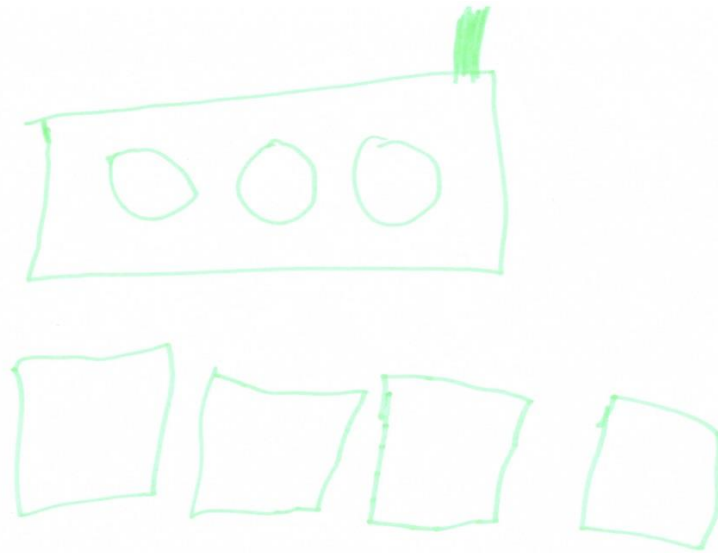
"Minna kameli"

"Aikuiset voisi olla kameleita. Minä näitä teen iloiseksi. Sitten minä heille annan ruokaa. Mitähän kamelit syövät? Tässä on heille ruohoa. Sitten mä heille piirrän hännän.

He tekevät omia juttujansa. Tämähän on aika hyvä piirustus. Mä tykkään tällaisesta piirustuksesta. Ei sen enempää."

"Aikuiset voisi tehdä paloautoja. Ja Venuksen. Tässä on semmoinen paloauto. Ne tekee tämmöisiä paloautoja. Ne tekee myös moottorikelkkoja."

"Aikuiset voisi leikkiä
palikoilla. Näillä
palikoilla. Ja leikkiä
junaradalla. Junassa
on ikkunat ja
savupiippu."

"Lapsia on päiväkodissa.
Aikuiset sanoo ja menee
sitten pikkusyliin. Täällä
on kaikkia lapsia. Ja ne
jumppaa.

Jumppahuoneessa on
aikuisia. Tässä minä ja
kaveri ollaan pakosalla. Ei
saa muita tulla. Vain
minä ja kaveri. Tässä on
salaisuus. Kotileikissä.
Siellä on salaisuus."

PEREHDYTTÄMISEN MUISTILISTA

- Mistä mikäkin löytyy? (Siivousvälineet, vaipat, ensiapuvälineet)
- Lapsiin liittyvät huomioitavat asiat (Sairaudet, allergiat)
- Päiväkodin yleiset käytännöt ja päivärytmi
- Päiväkodin tilat
- Toimintatavat (Siirtymätilanteet, ruokailu, päivälepo, ristiriitatilanteet)
- Turvallisuus päiväkodissamme
- Työntekijöiden toimenkuva ja vastuut
- Omavalvonta
- Päiväkodin toiminta-ajatus
- Päiväkodin arvot

48

LÄHTEET

- Finlex. Asetus lasten päivähoitosta (16.3.1973/239). <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730239>. 2.2.2017
- Finlex. Varhaiskasvatuslaki (19.1.1973/36). <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>. 26.1.2017.
- Finlex. Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011). <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110922>. 2.2.2017.
- Opetushallitus. 2012. Pelastussuunnitelma.
http://www.oph.fi/opetustoimen_turvallisuusopas/uhka_ja_vaaratilanteissa_toimiminen/pelastussuunnitelma.
2.2.2017
- Opetushallitus. 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016.
http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf. 2.2.2017.
- Päiväkoti Apila. 2016a. Päiväkodin tilat ja toimintaympäristö. Päiväkodin toiminta-ajatus.
<http://paivakotiapila.blogspot.fi/> 15.12.2016.
- Päiväkoti Apilan varhaiskasvatussuunnitelma. 2016.
- Päiväkoti Apilan omavalvontakansio. 2017.
- Kuvat: Itse otettu Päiväkoti Apilan tiloista sekä Pixabaysta
Maalaukset, joista otettuja kuvia käytetty materiaalisissa: [DecoraDora](#), Katja Kouvalainen

Tekijä: Taru Heino, Sosionomi (AMK)

49